

Zwollei Harangszó 2023/7--- Szentháromság vasárnapja-- Családi Nap—Testvértalálkozó

Az Almere-Amersfoort-Heerenveen-Leeuwarden-Groningen-Assen-Steenwijk-Kampen és Zwolle környékén élő magyar protestánsok gyülekezeti híradója.

A „Zwollei Harangszót” a Presbitérium megbízásából szerkeszti: dr. Hermán M. János.

Munkatársak: Rostás Kriszta, Szilágyi Árpád, Szomor Attila, Téglásy Sándor és Urbán Ákos.

Szerzők, tanácsadók: Albertje Alkema-ten Hoeve, Baranyai András, Van Bolhuis Szabó Emőke, Csanády Ágnes, Dencz Zsuzsánna, Hermán M. János, Hannie Hermán Mostert, Iski Ibolya, Kelemen Attila Csongor, Kiss-Szászi Tünde, Marci Márió, Paál Ildikó, Rostás Kriszta Timea, Szilágyi Árpád, Téglásy Sándor.

**„Ha az Isten velünk, kicsoda ellenünk!”
A Magyarországi Református Egyházban
a 2023. esztendő a lelkipásztori hivatás éve**

Szolgálati rend a zwollei egyházközségünkben

2023. január 8. Igét hirdet: Kelemen A. Csongor lelkipásztor.

2023. február 12. Igét hirdet: Sólyom Uzonka Lilla lelkipásztor. Presbiteri gyűlés

2023. március 12. Igét hirdet: Ilosvai Dorottya, Kampen

2023. április 9. Húsvét. Igét hirdet: Kelemen A. Csongor. Úrvacsoraosztás és ünnepi műsor.

2023. április 30 Nyitott Gyülekezeti Nap. Igét hirdet: nt. Bölcsföldi András, Budapest

2023. május 14. Anyák napi ünnepély. Közgyűlés. Igehirdető: Kelemen A. Csongor.

2023. május 28, Pünkösd. Igehirdetés, keresztelés, úrvacsoraosztás. Hermán M. János

2023. június 11. Szolgál nt. drs. Kelemen Attila Csongor vezető lelkipásztor

2023. június 25 Szabadtéri istentisztelet Zeistben. Igét hirdet nt. Paál Károly

2023. július 9. Igehirdetéssel szolgál Hermán Mostert Rebeka, Temesvár

2023. augusztus 13. Szolgál Hermán Mostert Rebeka, Temesvár

2023. augusztus 27.Újkenyér. Ökuménikus istentisztelet. Szolgál Sólyom Uzonka Lilla, Hága

2023. szeptember 10. Hermán M. János, Ries Nieuwkoop; Hermán Mostert Rebeka

2023. október 8.

2023. november 12. Missziói konferenciát bezáró istentisztelet, szolgál Hajdú Zoltán Levente

2023. december 10.

2023. december 24., Karácsony

Szolgálati rend az Új Vianeni Gyülekezetben

Helyszín (NEM A MAGYAR OTTHON, mert az nagy sajnálatunkra jelenleg használhatatlan), hanem: Vianen, Langeweg 6b (Sportpark Blankensteijn, BOM gebouw)

Szolgálattévő lelkipásztor: nt. Sólyom Uzonka Lilla

Istentiszteletek kezdete: 13.30

január 29 - március 5 - április 16 - május 21 - június 18 - augusztus 27 - szeptember 24

október 22 - november 26 - december 17

Vianen, az ötödik istentisztelet résztvevői, 2023. április 16

A hetedik vianeni istentisztelet csoportképe. Fotó Baranyai András, 2023. június 18

Családlátogatást a híveink kérésére végzünk a szolgatársaink bevonásával, Hollandia egész területén. Egyházközségünk vezető lelkésze: drs. Kelemen Attila Csongor. Missziói lelkipásztor: dr. Hermán M. János nyugalmazott lelkész. Sólóyom Uzonka Lilla lelkipásztor, aki a vianeni szolgáltatásokat végzi. Egyházközségünk hivatali ügyvitelét intézi: dr. Hermán M. János. Presbiterek: Urbán Ákos gondnok, Rostás Kriszta, Szilágyi Árpád, Tárnok Eszter Lídia és Truczka József. Diakónusok: Bodor József, Berekméri Filep

Annamária, Czibalmos Klára, Marci Márió és Truczka Adrienn.

Orgonista: dr. Robert Helder. Gyermekfoglalkozások vezetője: Rohaan Éva vallásnár. Webmester: Téglásy Sándor. Olvasószerkesztő: Téglásy Sándor. Grafikai szerkesztő: Szomor Attila. A Zwollei Magyar Református Egyházközség istentiszteleteinek a helye: Lutherse Kerk, Koestraat 2-4, Zwolle, kivéve amikor a meghívóban másként jelezzük.

Info: jhermanm@gmail.com --- Tel: 038-4233247

Facebook: <https://www.facebook.com/refistentiszteletzwolleban/>

Honlapunk címe: <https://zwolleireformatus.nl/>

A Harangszó elérhetősége: <https://zwolleireformatus.nl/zwollei-harangszo/>

Istentiszteleteinkre és a szeretetvendégségekre mindenkit tisztelettel várunk!

A kárpátaljai gyülekezetek számára is hirdetünk gyűjtést. Bankszámlánkra is lehet adományt küldeni! Bankrekening: NL46 INGB 0006 936050, Hongaarse

Protestantse Gemeente, Zwolle

Nemzeti dal.

Talpra, magyar, hí a' haza!
Itt az idő, most vagy soha!
Rabok legyünk vagy szabadok?
Ez a kérdés, válaszzatok! —
A' magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk.

Rabok voltunk mostanáig,
Karhozottak ösapáink,
Kik szabadon éltek haltak,
Szolgaföldben nem nyughatnak.
A' magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk.

Sehonnai bitang ember,
Ki most, ha kell, halni nem mer,
Ki nek drágabb rongy élete,
Mint a haza becsülete.
A magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk.

Fényesebb a' láncznál a' kard,
Jobban ékesíti a' kart,
És mi még is lánczot hordtunk!
Ide veled, régi kardunk!
A magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk.

A' magyar név megint szép lesz,
Múltó régi nagy híréhez,
Mit rá kentek a' századok,
Lemossuk a' gyalázatot.
A magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk.

Hol strjaink domborúlnak,
Unokáink leborúlnak,
És áldó imádság mellett
Mondják el szent neveinket.
A magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk.

Petőfi Sándor.

*Az 1848. évi március 15-én leírott szövegben
bár a szöveg legelőször megjelent
felvétel, így a magyar szabadság első felhívása.
Petőfi Sándor*

Volkslied	Nationaal lied
<p>Op! Het vaderland roept u Magyaar; Nu of nooit is voor u de ure daar, Of gij vrij, dan wel als slaaf wilt leven, Op die vraag moet gij thans antwoord geven. –</p> <p style="padding-left: 40px;">Nu bij der Hongaren God Zweren wij, Zweren: dat geen onzer ooit Slaaf meer zij.</p>	<p>Wees sterk Magyaar, het land vergt uw kracht, De dag dringt, niet meer gewacht. Of gij vrij man danwel gevangene wordt, Beslist gij nu, uw tijd is kort. Wij die tot nu slaven waren, Willen vrijheid, bij de God der Hongaren!</p>
<p>Moesten we ook tot heden knechten zijn, Aan de vaadren nog in 't graf tot pijn, Die niet rusten konden onder slaven, Waar zij voor de vrijheid 't leven gaven; Nu bij der Hongaren God Zweren wij, Zweren: dat geen onzer ooit Slaaf meer zij.</p>	<p>Slaven waren wij tot heden, Terwijl de vaderen hellepijn leden; Wie leefden en stierven in een vrij land, Kunnen niet rusten in een geknecht land. Wij die tot nu slaven waren, Willen vrijheid, bij de God der Hongaren.</p>
<p>[...]</p>	<p>Laaghartige mensen en gemene, Die als het moet niet durven sneven, Wie het vege lijf is het dierbaarste pand En niet de eer van het vaderland. Wij die tot nu slaven waren, Willen vrijheid, bij de God der Hongaren.</p>
<p>Heller dan de keetnen blinkt het zwaard, Meer tot tooi te dienen is het waard, En zoo wij toch 't wicht der keetnen droegen, Kom thans zwaard, waarmee de vaadren sloegen. Nu bij der Hongaren God Zweren wij, Zweren: dat geen onzer ooit Slaaf meer zij</p>	<p>Blanker dan ketenen is het zwaard, Voor een man meer dan goud waard. Wie wil nog de ketenen dragen? Ons zal meer het zwaard behagen. Wij die tot nu slaven waren, Willen vrijheid, bij de God der Hongaren.</p>
<p>Stralen zal weer de Hongaarsche naam, Waardig weer der oude, groote faam, Wat sinds eeuwen donker op ons brandde, Wasschen wij thans af, den vlek der schande. Nu bij der Hongaren God Zweren wij, Zweren: dat geen onzer ooit Slaaf meer zij</p>	<p>Mooi zal klinken weer onze naam, Waardig aan onz' aloude faam. Eeuwen is hij door het slijk gesleurd, Wij heffen hem op: weer onbesmeurd. Wij die tot nu slaven waren, Willen vrijheid, bij de God der Hongaren.</p>
<p>[...]</p>	<p>Waar wij dan als helden vielen, Zullen onze kinderen nederknielen, En ons zegenend gedenken, En ons heilige namen schenken. Wij die tot nu slaven waren, Willen vrijheid, bij de God der Hongaren.</p>
<p><i>Vertaling: A.S.C. Wallis (=Adele Opzoomer), 1889</i> (online: dbnl.org)</p>	<p><i>Vertaling: Antal Sivirski, 1974</i> (online: dbnl.org)</p>

Június 11, Zwolle. Szolgált nt. Kelemen Attila Csongor. Felvétel: Marci Mária

A Lélek vezérlése – Róma 8: 14-17

A Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet diákjainak minden évben alkalmuk volt részt venni sokféle szeretetszolgálatban: ebédkihordás, szórványmisszió, kórházmisszió, süket-néma misszió, vakgyermek misszió. Egy különleges élményem kötődik az egyik legkülönlegesebb szolgálathoz: a hajléktalan-misszió szolgálatához. Elmondhatom, legalább annyira hasznos és áldásos ez a szolgálat annak, aki végzi, mint annak, aki részesül benne. Ámde nem kezdődött annyira egyszerűen. Amikor elkezdtük ezt a szolgálatot, leges legelőször szendvicsekkel felpakolt táskákkal el kellett indulnunk a városban, és megszólítanunk olyan embereket, akikről azt gondoljuk, hogy hajléktalanok és adjunk nekik egy kis ételt, és hívjuk meg a szokásos, heti áhitatokra a parkban a tó mellett. Első alkalommal egy kicsit aggódtam: honnan fogom én tudni, hogy ki hajléktalan és ki nem? És csodálatos módon, mindenki, akit megszólítottunk az úton, hajléktalan volt. És nem az árulta ezt el róluk, hogy borostás volt az arcuk, rongyos a ruhájuk, alkoholtól bűzlöttek, hanem az, hogy nem mentek sehova. Járkáltak a városban, úgy, mint a körülöttük lévő emberek, de nekik nem volt céljuk. Céltalanok, hontalanok, hajléktalanok voltak.

Már akkor kigondoltam, ezt egyszer használnom kell egy prédikációban, mert szerintem szépen illusztrálja, hogy hogyan történik a mi életünkben is. Bár a legtöbb ember nem hontalan a szó szoros értelmében, hisz nem kell aggódnunk a fejünk fölött levő tetőről, még csak nem is céltalan az életünk, a szó szoros értelmében, hisz vannak céljaink, akár rövid akár hosszú távon, akár személyes, családi, munka terén...de épp ez a lényeg: azok a célok, amiket magunknak kitűzünk, amiket folyton hajszolunk, mind újabb s újabb célokat eredményeznek, s így soha sincs

nyugtunk... Valaki így fogalmazott egyszer egy igehirdetésben: *az összes létező bálvány közül egy sincs annyira veszélyes, mint az ember saját maga...hisz könyörtelenül elégedetlen.* Ezért mondom, hogy a legtöbb ember céltalan, hontalan, hajléktalan, mert azok a célok, amiket mi tűzünk ki magunknak, elégedetlenséget, bizonytalanságot, kétségbeesést szülnek.

Ez az, amit Augusztinus egyházatyja így fejezett ki: „Urunk, magadnak teremtettél minket, s szívünk nyugtalan, amíg meg nem pihen benned.” – más szóval...semmi más cél nem nyugtatja az emberi szívet, csak az, aminek a forrása, és végső célja maga Isten. És ez nem csak keresztyén gondolatisághoz tartozik, egy ismert holland szerző, Frans Kellendonk, aki hitét veszítette, így fogalmazott: *“Ik heb in het hart van de schepping een leemte ontdekt waar God, als Hij bestaat, mooi in zou passen”* – azaz: a teremtés (és az ember) szívében egy űrt találtam, melyet Isten, hogyha létezne, tökéletesen kitöltene.

Tehát egy céltalan ember egyben egy hajléktalan ember – így, lelki értelemben is.

De Isten ezt nem akarja az Övéinek. Erről tesz bizonyosságot alapigénk is: „nem a szolgaság lelkét kaptátok” – Pál apostol a szolgaság kifejezést a bűnnel kapcsolatban használja: azaz, az ember szolgája marad a bűnnek, arra kényszerül, hogy testi életet éljen...olyan célokat hajszoljon, amivel testét szolgálja. És nem véletlenül használom a cél kifejezést, ugyanis ez a bűn bibliai szavának a jelentése: a „bűn” *khattá*, azaz cél tévesztése. S mint láttuk, céltalanság nem azt jelenti, hogy valakinek nincsen célja, hanem azt, hogy olyan célja van, mely nem Isten akaratának megfelelő – tehát az Isten célját téveszti. Ez a bűn. S Pál apostol a Róma 8-ban arról ír, hogy az ember a szolgaság lelkével él, mely félelemre kényszerít – addig, ameddig meg nem kapja a fiúság lelkét.

„A fiúság lelkét kaptátok, mely által azt kiáltjuk: Abbá, Atyám!” – Ez a hitnek az egyik leglényegesebb pillanata, az újjászületés amikor a Szentlélek vezérlése által a hívő kijelenti: Isten gyermeke vagyok. – mert nyilván, ez nem olyasmi, ami az ember döntése, olyan, amire az ember saját magától vehetné a bátorságot, hanem: *„Ez a Lélek bizonyosságot tesz a mi lelkünkkel együtt, hogy Isten gyermekei vagyunk”.*

Az apostol így folytatja: *„Ha pedig gyermekek, örökösök is, örökösei Istennek, örököstársai pedig Krisztusnak.”* És itt történik meg a lényegi fordulat a hívő ember életében. Mert ha örökösök vagyunk, akkor azt jelenti, hogy van célunk, van hajlékunk. Egy biztos hajlék, melynek ajtaját Jézus nyitotta meg, és tartja nyitva számukra.

Sőt, Istennek még arra is gondja van, hogy a célunkat megtaláljuk: Ezt olvassuk a 14. versben: *Akiket Isten Lelke vezérel, azok Istennek fiai.* Ez fordítva is igaz. Hogyha mi tudjuk, hogy Istennek fiai vagyunk, akkor abban is biztosak lehetünk, hogy Isten Lelke minket vezérel, és megóv minket a céltalan élettől. És ez a nagy különbség aközött, hogy valakit a saját lelke, vagy Isten lelke vezérel. Mert képzeljük csak el, hogy milyen zűrzavaros, következetlen életvitelünk lenne, hogyha a saját lelkünk vezérlésének engedelmességnél, mely hol eufórikus, hol letargikus, hol foggal körömmel ragaszkodik az emberi kapcsolatokhoz, hol szüksége van a magányra. Hogyha belegondolunk, észrevesszük, hogy mennyire szeszélyes a mi lelkünk. Ezért nem erre a lélekre, hanem a nagybetűs Lélek vezetésére kell hagyatkoznunk. Nem a belülről, hanem a felülről jövő vezetésre.

Ezen az istentiszteleten búcsút veszünk néhány testvérünktől, akik az elmúlt egy, vagy egynéhány évet itt töltötték Hollandiában, a gyülekezet közelében. S nemsokára indulnak vissza haza. Nagy valószínűséggel használni fognak valami olyasmit, mint a GPS. Régen egy kisebb képernyőt kellett felszerelned az autóra, manapság már a legtöbb autóba bele van építve, vagy éppen a telefonon használható. Bepötyögöd az úticélot, és pontosan jelzi neked egy térképen, hogy hol vagy, és merre kell menned. Így vezet minket a Szentlélek is. Fentről kapjuk a jelet, a

fenti jel mutatja meg nekünk is pontosan, hogy hol vagyunk, merre van a cél, és hogy kell követnünk a Szentírás térképét és útjelzőtábláit.

Mit tesz még ez a GPS? Hogyha véletlenül letérsz az útvonalról, vagy elszalasztasz egy letérőt, újratervezi az egész utadat, és kiszámítja neked, hogy hogy kerülhetsz vissza legrövidebben a helyes útra. Így vezet minket a Szentlélek is. Hogyha vétkezünk, célt tévesztünk, és letérünk a nekünk kijelölt útról, vagy elszalasztunk egy lehetőséget Isten dicsőítésére és felebarátunk segítségére, számíthatunk Isten kegyelmére, mely mindig visszautat kínál. És hogyan működik ez a GPS? Fentről, műhold segítségével jeleket küld egy készülékbe, így aztán pontosan ki tudja számítani az autó helyét. De nem lehet kapcsolatot teremteni a műhoddal, hogyha a készüléket nem kapcsoljuk be. Ilyen a Szentlélek vezetése is. Fentről jön ugyan, de hogyha mi nem nyílunk meg annak befogadására, hogyha nem teremtünk kapcsolatot Istennel imádság által, akkor nem is tudjuk érzékelni Szentlelke vezetését.

Mi nem vagyunk hajléktalanok. Nekünk biztos hajlékunk van a mennyben. Ez pedig egy olyan hajlék, mely közös az időseknek, süket-némáknak, vakoknak, betegeknek, szórványban élőknek, teológusoknak, sőt, még a hajléktalanoknak is. És nem bolyongunk nem találva ezt a hajlékot, mert tudhatjuk, hogy Isten Lelke vezérel minket affelé, felülről, mint egy navigációs rendszer, az Igén keresztül, Jézus Krisztuson keresztül, aki ezt mondta magáról: én vagyok az Út, az igazság és az élet. Senki sem juthat az Atyához, senkit sem vezethet a Szentlélek az Atyához, hanem csak énáltalam. Ámen

Hálaima

Kegyelmes Istenünk, mindenható Édesatyánk! Így szólítunk meg imádságban, nem azért, mert mi magunk vesszük magunknak ehhez a bátorságot, hanem azért, mert a Te Szent Fiad adja meg ehhez a lehetőséget. Igédben azt ígéred, hogy akik a lelked által vezéreltek, azok a te gyermekeid. És ez fordítva is igaz: mivel gyermekeid vagyunk bízhatunk abban, hogy Lelked vezetni fog minket egész életünkben.

Urunk, kérünk, bocsásd meg nekünk, hogy oly gyakran nem a Te, hanem a magunk akarát akarjuk véghez vinni, nem a Te Lelkedre, hanem a sajátunkra hallgatunk. Bocsásd meg nekünk a gyakori céltévesztéseinket, vagy akár azt, hogy azok a dolgok, amik követelik, lekötik a figyelmünket, erőnket, időnket, olyan dolgok, amik az emberi sorrendünk szerint lényegesnek tűnnek, de Igéd szerint másod, vagy harmadlagos fontosságúak. Hisz a Te Szent Fiad megtanított: előbb, és mindenek előtt a Te országodat keressük, és a Te igazságodat, és minden egyéb, az megadatik nekünk.

Kérünk, Istenünk, mutasd meg nekünk, jelentsd ki Igéd által, hogy mi életünknek igazi célja. Taníts minket, és vezess minket Lelked által, hogy akaratodat cselekedjük: családjunkban, szeretteink, barátaink körében, a gyülekezetben, azokkal szemben is, akik Krisztus örömhírét nem hallották, vagy még mindig céltalanul bolyonganak ebben a világban.

Kérünk, kísérd áldásoddal a Kis Kendi és az Ilosvai házaspár életét. Add, hogy amint itt is áldássá lehettek, ugyanúgy áldássá lehessenek azon a helyen, ahová lelked által vezeted őket.

Kérünk, légy azokkal, akik most nem lehetnek itt, vagy nem akarnak itt lenni bármi okból. Légy velünk, járásunkban, kelésünkben. Krisztusért kérünk. ÁMEN

A jövő keresése. Igei gondolatok az ötödik családi nap alkalmával
Wassenaar, 2023. június 10

Jézus mondta: Én vagyok az út, az igazság és az élet; senki sem mehet az Atyához, csak énáltalam. (János 14:6)

A Családi Napon imádkozzunk együtt a reánk bízott viláგért, családjainkért, ismeretlen felebarátainkért! Írta és elmondta dr. Hermán M. János, a zwollei magyar református egyházközség missziói szolgálatokat végző nyugalmazott lelkipásztor. Wassenaar, 2023 június 10. Szerkesztett változat.

Zwollei Egyházközségünk nevében örömmel köszöntjük az egybegyűlteket, szülőket és gyermekeket, a Hollandiai Magyar Szövetség vezetőségét, a Hollandiai Magyarok Facebook csoportjának a szervezőit és a rendezvény támogatóit.

Kiváló tisztelettel üdvözlöm a Hágai és Amszterdami Magyar Énekkar meg a Kecskeméti Lakó Sándor Kamarazenekar tagjait, a műsorban meghirdetett előadókat, valamint a sajtó képviselőit!

Szeretett Testvéreim! Megható érzés újra itt lenni a wassenaari felsereglésen, amelynek résztvevőire a jelenlévő lelkipásztor testvéreimmal együtt áldást kérünk.

Előjáróban megemlítem, hogy az ENSZ kezdeményezése nyomán május 15-ét a család napjává nyilvánították 1994-ben. E jeles nap lényege az, hogy az állampolgárok figyelmét a család és a családi értékek irányába fordítsa, hálát tanúsítva a társadalom egyik legkisebb, ám legfontosabb egysége előtt, amelyet, mint Istentől valót, szeretni és őrizni kell. Egyházi hagyományaink közé különösen az Anyák Napja épült be a Karácsonyt követően, ilyenkor természetesen a teljes család ott él és ragyog a szívünkben.

Isten gondviselését máris érzékelhetjük: kedvező az időjárás, szép számmal érkeztek vendégek és szabadon ünnepelhetjük a családi napot a jelenlévő kárpátaljai testvéreinkkel. Kárpátalja népeiért és a békéért különösen könyörgünk, imádkozunk, hogy mindenki részese lehessen az ünnepi találkozás boldogságának, az egymás hite által való gazdagodásnak.

Az ökumenikus fél óra előzetesében nem tüntették fel, így váratlan ajándékként hangzott el Kovács Katáéknak, a mi nyári angyalainknak az istentiszteleti üzenete, ez a két csodás kórusmű: Esterházy Pál Harmonia caelestis című kantáta-sorozatából a Veni Creator Spiritus tétel, és Mary Lynn Lightfoot szerzeménye: Dona nobis pacem.

Szívből mondhatom azt is, hogy valamennyien hálásak vagyunk a bevezető előadásért, Willibrordus utrechti püspök, a frízek apostolának az emlékéért! Nagyszerű, hogy láthatjuk az olvasóállványra helyezett ikont! Köszönjük Leo atyának, hogy megosztotta velünk ezt az 1300 éves történetet, amely megőrző talajt készített elő Németalföld lelki gyökerezéséhez.

Testvéreim! Hogyha jól odafigyeltünk, akkor az is jellemző volt a Willibrordus missziói szolgálatára, hogy a legnehezebb területeket vállalta fel, és volt ereje újrakezdeni az evangéliumi munkát a háborús területeken. Megjegyzem, hogy a protestántizmus hagyományaiba is beépült a tudós főpap, az anglikán egyház kanonizálta november 9-ét, Willibrordus halála napját. /Született 658-ban Northumbriában, elhunyt Echternachban, a mai Luxemburg területén, 739-ben/

Atyámfiai, ezen előadás alkalmával értettem meg annak a rituális táncnak az értelmét, ahogyan Leo Atya bemutatta az Ige magvának a termőföldbe való taposását. Így a Lackfi János versének izlelése –„Szeretek a Szentháromsággal táncolni”– számomra egészen új képet tár fel ennek a liturgikus hagyománynak az ismeretében. Szinte hihetetlen, hogy az idén is nyolcezren zarándokoltak a Willibrordus sírjához Echternachba.

Willibrordusról már gyermekkorunkban tanultunk Nagysármáson az Édesapám egyháztörténeti óráin és büszkén fújtuk a Bonifátius nevét meg a pogányok térítésének a történetét. Azon

években viszont még egyetlen olyan térképet sem találtunk a romániai iskolákban, ahol Európa nyugati országait és városait, például Utrechtet vagy Dokkumot beazonosíthatjuk volna.

Amikor 1983-ban elmenekültünk és parókus lelkésszé választottak Frízlandban, a második fizetésemből azonnal vásároltam egy Willibrordus féle bibliafordítást. Ismeretes, hogy 1975 óta ez a Szentírás standard katolikus fordítása, ezt használják a liturgiában és ez a katolikus családok házi bibliája. Nyilvánvaló, hogy mint a Benelux államok és a betegek védőszentje, Willibrordus ma is nagy jelentőséggel bír a hívő emberek számára. Ezért is fontos egy családi napon az ő megszentelt életének a gyümölcseit felmutatni. Átala a Szent Lélek munkált, hogy papjaival tanítványokká tehessék a családokat és a népeket. Akkor ő volt Isten helybeli kiválasztottja a korabeli Hollandia területén, aki példát mutatott és eszközöket teremtett a misszió kiteljesítésére. Iskolákat, kolostorokat, templomokat építettek, könyveket másoltak! **Számukra nem volt kétséges, hogy Krisztus a jövő! Hiszen Ő mondta magáról, hogy Ő az út, az igazság és az Élet!**

1./ A keresztyénség mai világhelyzetét tekintve, sokszor árván nézünk az égre, mint a tanítványok a Jézus Krisztus mennybemenetelkor. Keressük a létbiztonság fogódzóit, a jövőképet, amelyet jó és rossz tényezők, a napi hírek mérlegelésével tervezünk. Ilyenkor, esetleg, eszünkbe jut az egyedi, a felülről jövő és változást hozó Erő, a Szent Lélek kiáradása. Ezért is emlékeztetem hallgatóinkat a megbátorodott családfőnek, Péter apostol pünkösdi prédikációjának a hatására, amikor a Jeruzsálemben egybegyült zsidók és pogányok, így kiáltottak fel: mit cselekedjünk?

Pontosítsunk itt és most: mit tegyünk Hollandiában a sebek orvoslásáért, az önmagunkkal való megbékülésért és a világbékéért?

Naponta szembesülünk a környezetvédelmi kérdésekkel, a menekültek gondjával, a háborúk következményeivel, az ukrajnai pusztítással, Isten ajándékainak az eltékozlásával, a diakónia hiányával. Nem hallgathatjuk el, hogy a demográfiai válság például napjaink kulcsfontosságú kihívása. És ha erre nincs családpartí választ, akkor az európai jövő is veszélybe kerülhet. Erről beszélt nemrég Novák Katalin köztársasági elnök a Svájci Gazdasági Fórumon. / Külön tapsot kapott, hogy Magyarországon a legalább négy gyermeket vállaló nőknek soha életükben nem kell személyi jövedelemadót fizetni./

Testvéreim, a napi agenda összeállításakor, nem akarván a véletlenre bízni a sorsotokat, gondoltok-e a mennyei gondviselésre vagy az egyháztörténeti szentek példaképére és a hétköznapi szentek állhatatosságára??? Bizonyára igen. Sokaknak, még jogosnak is tűnő vélekedése azonban így hangzik: belátható időn belül a mesterséges intelligencia váltja meg a világot, azaz hozza a technikai megoldásokat a jövő lépcsőzetes építéséhez... A magam részéről nem hiszem a haladásnak és a társadalmi jólét fenntarthatóságának ezt a fajta, a mesterséges intelligenciára szűkített előrevetítését. Ebben a vonatkozásban egyházatyáinknak a fundamentális kérdése és válasza a XVI. században még így hangzott:

Mit értesz az Isten gondviselésén? Istennek mindenható és mindenütt jelen való erejét, mellyel a mennyet és földet, minden teremtménnyel együtt, mintegy saját kezével még most is fenntartja. És úgy igazgatja, hogy fák és füvek, eső és szárazság, termékeny és terméketlen évek, étel és ital, egészség és betegség, gazdagság és szegénység és minden más dolog nem véletlenségből, hanem az Ő atyai kezéből jó. /HK.27/

Részünkről szó sincs a tudomány eredményeinek az elutasításáról, de azok, akik hátat fordítottak a keresztyénségnek, számúzták az Istent a jelenükből és a jövőképükből, akik büszkén menetelnek a fősodorról és hangoztatják, hogy a demokrácia legmagasabb szintjén élnek, ők eközben paradox módon woke-os ideológiai diktatúrájává változtatják a

társadalmakat. A szabadság nevében érvelve tagadják Isten szuverenitását. Nemcsak a vallást ópiumnak nyilvánító marxisták, hanem a teológusok között is vannak, akik halottá nyilvánították Istent. Ennek egyértelműen az lesz a vége, hogy feladják identitásukat, ami, bár ne úgy lenne, de társadalmi öngyilkossághoz vezet.

Kedves hallgatóink, úgy vélem, hogy nincs szükség arra, hogy éppen a hollandiai magyarság családi napján részletezzük és soroljuk fel a kommunizmus és a nihilizmus bántalmait, a bőrünkön és a szellemi életben tapasztalt pusztító utálatosságok sorát, amelyek elől ma is százezrek menekülnek. Itt sincs földi mennyország, ezért szükséges az önvizsgálat és a kenyér megtörésének a tanítása szerint a jövőképünkbe iktassuk be a hálaadás fejezetét. Különben alig marad idő az áldások esőjével való átítatódásra, az örömteljes megnyilatkozásokra, a jócselekedetek csendesen végzett feladatára.

Nyilvánvaló, hogy a keresztyének részéről felelősségvállalásra és áldozathozatalra van szükség az evangélium hitelének a szem előtt tartásával. A derék egyházon kívüliek pedig, mert vannak bőven a magyarok között is, tudjanak együttműködni a közjó, az erkölcs és a béke szolgálatában, gyakorolják az élet általi istentiszteletet, még akkor is, ha nem járnak templomba. A Szentlélek viszont, akinek a lelkesítő tüzeit ugyan ki is lehet oltani, bárhol, a szabad térben is birtokba veheti őket, mint Saul a szíriai Damaszkusz városában, akiből Pál apostol lett. - Antall József néhai miniszterelnök egyszer azt mondta, hogy Magyarországon mindenki keresztyén, még az ateista is – A Szentlélek munkája fölött nem a földi hatalmasságok és nem a bölcsek diktálnak

.Nemrégiben egy vallásórán azt kérdezte a tanár, hogy mi történne, ha a zwollei nagy piacon a kettős tüzes nyelvek a tanítványok fejére szállnának, mint az első pünkösdkor? Az egyik gyermek rávágta, hogy rögtön hívnák a tűzoltókat, érkezésükig pedig vizespalackokkal kell oltani a lángokat... Persze, esőben is prédikáltunk falusi pap korunkban, esernyő se igen volt, de ne kalandozzunk el a lényegtől, attól, hogy a nyugatra került magyarság igényli a prédikátorokat, a lelki táplálékot és a vigasztalást, úgy az alkalmas, mint az alkalmatlan időkben. Családi napunk szervezése elsősorban a közösségteremtés vágyával indult, érzékelvén és az Írásokból tudván, hogy az emberiség folyamatosan igényli a Krisztusi Jövőkép felmutatását, a Tízparancsolat és a Hegyi beszéd értelmezését!

Hölgyeim és uraim, kedves testvéreim!

Az imént Willibrordus életéről és helytálló lelkigondozói szolgálatáról hallottunk a réges-régi viszonyok közepette. Igazán szűkkeblű lennék, ha most röviden arról értekeznék, hogy a 2023-as esztendő Magyarországi Református Egyházban a lelkipásztori hivatás éve, és így a világ egyházaival karöltve, esetleg jobban odafigyelve keresnénk a válaszokat és a megoldásokat a helyi gyülekezetek meg az Egyetemes Egyház és a Világ problémáira.

Égek a vágytól, hogy elmondjam: mennyire boldog vagyok, hogy Ferenc pápa Magyarországra látogatott! Mennyei bátorságot tanúsított a béke ügyéért és az irgalmasság gyakorlásáért. Április 28 és 30 között mindenki megtanulhatta a pápalátogatás jelmondatát, elismétlem e helyen is:

KRISZTUS a jövőnk!

Egyetemes, közös alapértékünk a mai gondok közepette tehát az, amit és ahogyan Ferenc pápa fogalmaz: „Azokkal az emberekkel szemben, akik nem jó szándékúak, akik csak botrányt keresnek, akik csak vizsályt szítanak, akik csak rombolni akarnak, akár a családban is: csak a hallgatás marad. És az imádság”. „Amikor imádkozom, mindig a Szentírást veszem kezembe. A béke pedig növekszik bennem”. Jézust hívó záró imája beíródott a lelkembe: „Segíts minket, hogy hitünket valósággal megéljük és gyakoroljuk”.

A szentatya a béke követe, amire Európának nagy szüksége van. A 15 hónapja dúló véres háborúban arat a halál. A szentatya találkozott a menekültekkel, és sokszorosan jelezte, már korábban is, hogy együtt érez a szenvedőkkel. Tettekre buzdít!

-Bizonyára mindnyájak számára ismeretes, hogy- Magyarországról rendszeresen küldik a segélyszállítmányokat, nemcsak az ottani magyarok, hanem az ukránok számára is. A jótett nem ismerhet nemzetiségeket. Azoknak pedig, akik Magyarországra érkeznek, minden segítséget megadnak. Munkalehetőséget is keresnek számukra, az iskoláikba pedig befogadják a gyermekeiket. Kitérek egy friss menekültügyi adatra, amely az oktatás területén mutatja, hogy a magyar emberek és a magyar kormány mindent megtesz a bajba jutott menekültekért. Összesen 1300 magyar iskola és óvoda fogadott be menekült gyerekeket. Istennek legyen hála érte!

A nagyhatalmak milliárdokat költenek fegyverekre, a kis embereknek csak egyetlen eszköze van: az ima. A békéért nem szűnünk meg imádkozni. Arra kérjük Istent, hogy adjon a politikusoknak józan értelmet, belátást, bölcsességet, hogy felismerjék a béke útját, és olyan döntéseket hozzanak, amelyekkel minél előbb véget lehet vetni ennek és minden háborúnak.

Testvéreim! Még dicsekednék is azzal, hogy a pápalátogatásra felutaztak a békeszerető székelyföldi reformátusok is, akik együtt énekelték a katolikus testvérekkel II. Rákóczi Ferenc vezérlő fejedelmünk imáját:

Győzhetetlen én kőszálom, / Védellezöm és kővárom, / A keresztfán drága áron / Oltalmamat tőled várom.

Sebeidnek nagy voltáért, / Engedj kedves áldozatért, / Drága szép piros véredért, / Kit kiöntél ez világgért.

Reád bízom én ügyemet, / Én Jézusom, én lelkemet, / Megepedett bús szívemet, / Szegény árva bús fejemet.

Irgalmazz meg én lelkemnek, / Ki vagy ura mennynek, földnek, / Könyörgök csak Felségednek, / Én megváltó Istenemnek.

Mutass, Jézus, kies földet, / Lakásomul adj jó helyet, / Ez életben csendességet, / Jövendőben üdvösséget.

Igen, a csendességért és az üdvösségért imádkozni kell, még mielőtt újabb katasztrófák következnenek be a hajdani testvérországok harcába. Mert első és végső esélyünk az ima. Amikor már más nincs, egyetlen ésszerű tettünk – az ima! Itt tartunk, imádság nélkül **nincs jövőkép**, enélkül iszonyatos világháború körvonalazódik...

Szeretett Testvéreim!

Családi estéinken Édesanyánk mindig összehívott a spanyol rádió magyar adásának a meghallgatásra, és együtt vártuk, hogy a madridi bácsi – így neveztük – próféta hangon elmondja a Szózat fohászát: Még jóni kell, még jóni fog/ Egy jobb kor, mely után/ Buzgó imádság epedez/ Százezrek ajakán./

Mindszenty bíboros, imádkozz népedért.

Abban az időben reménykeltő volt a szabad földről áthangzó könyörgés. Éltesse azért a remény a nyomorúság és háború fogságában élő magyar, ukrán és orosz családokat.

Minket azért hasson át a pünkösdi láng, hasson át a Willibrordus és a Ferenc pápa buzgósága a békéért! A kicsinyek és a gyengék felkarolásához pedig a Sátán praktikái ellenében imádságban kérjünk mennyi erőt!

Lássa be a világot, hogy a feltámadott Krisztus győzedelmes a lelkek felett!

Magyar testvéreim! Lényeges, hogy legyünk hálásak a munkalehetőségért, a kapott javakért, a lelkiismereti szabadságért, ezért a befogadó országért. Itt is csak Jézus követése vezet az üdvösséghez, ismételjük a bizonyoságtételt: "Én vagyok az út, az igazság és az élet; senki sem mehet az Atyához, csak én általam".- János 14:6 .

Hollandia legnagyobb magyar rendezvénye egy dicséretes kezdeményezés. A nemzeti összetartozás megélése a holland családtagjaink és barátaink közösségében egy páratlan élmény. Isten segédelmével találkozunk jövőre is ezen a helyen. Addig naponta könyörögjünk a békéért, háborúmentes korszakért, krisztusi jövőképpé!

SÁLOM! DONA NOBIS PACEM!

Kegyelem néktek és békeesség! Világszerte szálljon áldás a családokra, akár csak az egyedül állókra! Szívünket a magasba emelve, ki-ki a maga nyelvén mondja az Úri Imádságot. **Isten velünk viszontlátásra!**

A Hollandiai Magyar Református Gyülekezetek szervezésében

Szabadtéri istentisztelet

5. Testvértalálkozó

2023. június 25., vasárnap, 12 óra
 'De Vonk' cserkésztelep
Padvinderslaan 14, ZEIST
 (Utrecht provincia)

- 12:00 Gyülekezés
- 12:30 Istentisztelet
 Igét hirdet: Paál Károly
 Úrvacsoraosztás:
 Dr. Hermán János
 Gyermekfoglalkozás:
 Van Bolhuis-Szabó Emőke
- Kérjük, hogy a közös ebédre mindenki hozzon magával ennivalót és innivalót, amit egymással közösen elfogyaszthatunk.
- Közös ebéd
- Zászlólevonás a Cserkészek vezetésével
- Mindenkit sok szeretettel várunk!

Vegyük észre, hogy Isten jobb utat akar adni... Üzenet a Zwollei Harangszó olvasóinak

Ez év januárjában Hoevelakenbe költöztünk és azóta biciklivel járunk dolgozni. Nem ismertük ezt a környéket, így a GPS-re hagyatkoztunk. Az egyébként rövidke útnak volt egy „nemszeretem” szakasza. A beton több helyen repedezett volt és felpúposodott az úti menti fák gyökereitől, nem volt világítás ezen a szakaszon és volt benne egy kanyar, ahol

egyszer a sötétben össze is ütköztem az egyik munkatársammal, egy lámpám bánta a „karambolt”. Egyik nap azt láttuk, hogy ez az útszakasz le van zárva, másfelé kellett mennünk, így találtunk egy sokkal jobb utat, ami rendesen ki van világítva és van kerékpársáv is. Azóta csak ezt az utat használjuk, mert biztonságosabb, mint a korábbi volt.

Olyan jó dolog Isten munkáját ilyen apróságokban is meglátni. Hogy néha éppen azért zár le egy utat előttünk, mert egy biztonságosabbat, valami jobbat akar adni nekünk – amit magunktól talán sose kerestünk volna. Mennénk a legrövidebb, legkényelmesebb úton, mert ezt mutatja a GPS és amíg nem zárul le, nem vesszük észre, hogy van egy jobb.

Kiss-Szászi Tünde

Horváth Piroska az Ötödik Testvértalálkozó meghívójára ezzel a festménnyel válaszolt Ausztriából, 2023 június 25-én: „Sajnos, magam helyett csak egy képet tudok küldeni, de lélekben jelen leszek!”

Bibliai történet a gyerekeknek – Az ötezer ember megvendégelése
(Márk ev. 6: 30-44 és János ev. 6; 1-14 alapján)

Bevezetés

Sokan vagyunk itt, ugye? Szerintetek hányan vagyunk?

– És miért jöttünk ma ide? – Hogy az Úr Jézus szavát hallgassuk és együtt legyünk.

Most nem látjuk Jézust, de mégis itt van. Amit Karcsi bácsi mond, azt az Úr Jézus üzeni

nekünk.

Amikor az Úr Jézus úgy volt itt, a földön, hogy látni is lehetett, az emberek nagyon szerették hallgatni. Lehetett érezni a szavain, hogy igazán ismerte Istent.

Történet:

Egy napon Jézus szeretett volna csak egyedül a 12 tanítványával lenni. Beszálltak egy kis hajóba és elmentek a Genezáreti-tó partján egy olyan helyre, ahol nem lakott senki.

Igen ám, de az emberek látták a partról, hogy Jézus van abban a hajóban és mire Jézus és a tanítványai kikötöttek, addigra nagyon sok ember már odament és várták Jézust. Még sokkal, de sokkal többen voltak, mint mi most.

Jézus látta, hogy nagy szükségük van Istenre ezeknek az embereknek. Aki beteg volt közülük, azt meggyógyította és elmondta nekik, milyen Istennel élni itt, ezen a világon.

Eljött a vacsora ideje és az emberek még mindig kint voltak Jézussal a tóparton. A gyerekeknek már korgott a gyomra.

A tanítványok aggódva fordultak Jézushoz: Lakatlan hely ez, nincsenek itt boltok sem. Késő van. Mondd meg az embereknek, hogy menjenek haza. Most még tudnának útközben ennivalót venni maguknak.

Jézus végignézett a sokaságon, és azt mondta tanítványainak: „Nem kell elmenniük: Ti adjatok nekik enni!”

A tanítványok nagyon meglepődtek. Fülöp meg is mondta: „Ha az összes pénzünket odaadjuk, akkor sem tudunk elég kenyeret venni nekik!” Ötezer férfi volt ott, és még asszonyok és gyermekek is.

– „Hány kenyereitek van? Menjetek, nézzétek meg!” – szólt Jézus.

Nemsokára jött András és elmondta, hogy talált egy gyermeket, akinél van öt árpakenyér és két hal.

Szerintetek megtartotta ez a kisfiú magának, amit az anyukája adott neki? Vagy mit csinált vele? – Odaadta az Úr Jézusnak.

Csak a felét adta oda?

Nem, az egész vacsoráját odaadta Neki!

Az Úr Jézus nagyon örült, hogy a kisfiú ilyen kedvesen odaadott neki mindent és meg is köszönte neki. Ő már tudta, mit fog tenni ezzel az 5 kenyérral és két hallal!

Az Úr Jézus akkor megkérte a tanítványait, hogy ültessék le az embereket százas és ötvenes csoportokban a fűre.

Amikor már mindenki ült, Jézus kezébe vette a kenyereket és a halakat, és megköszönte Istennek, hogy van mit enni.

Aztán azt mondta: – Áldott az Isten, Aki kenyeret ad nekünk és áldott a kenyér, amit Ő adott.

Akkor darabokra törte a kenyereket, majd a tanítványoknak adta, hogy osszák szét, ugyanígy a halakat is. Ahogy Jézus adta a kenyeret és a halat, egyre több lett belőle. Mindenkinek jutott. Több, mint 5000 embernek!

Mindenki evett és jól is lakott. És még maradt is, nem is tudták megenni mindet. A maradékot összeszedték, hogy semmi ne vesszen kárba. Tizenkét kosár lett tele a

megmaradt kenyérral és hallal!

Az emberek nem győztek csodálkozni. „Jézus tényleg az a próféta, akiről Mózes megígérte, hogy majd eljön a világba.” – mondták boldogan egymásnak.

– Szerintetek miért adott Jézus mindenkinek enni azon az estén?

– Azért, hogy megmutassa, kicsoda Ő.

Ő az Isten Fia. Nagyon jól ismer téged is, meg engem is. És nagyon szeret minket!

Tudja, mire van szükségünk.

Látja, hogyha szomorúak vagyunk, látja, hogyha segítségre van szükségünk.

Imádkozhatsz Hozzá te is, mert Jézus azt mondja: “Aki hozzám jön, nem küldöm el!”
(János 6:37)

Jézus az, Aki tud segíteni, hogy a kevésből elég legyen mindenkinek.

Most Karcsi bácsi fog nekünk beszélni az Úr Jézusról. Azután János bácsi fog kenyeret és bort adni a felnőtteknek. De nem azért, hogy ne legyünk éhesek. Hanem azért, mert az Úr Jézus azt mondta: amikor megtörjük a kenyeret, gondoljunk Őrá. -Ő is mindenét odaadta értünk, még az életét is. A kenyérral és a borral ezt mutatja meg.

Amikor a felnőttek kenyeret kapnak, ti kaptok majd egy falatot egy ilyen lapos kenyérből. Ez még jobban hasonlít arra, amelyet az Úr Jézus adott az embereknek.

Vasárnap iskolai foglalkozás. Nt. Van Bolhuis-Szabó Emőke, aki pászkat is sütött a gyermekeknek. Zeist, 2023 június 25. *Kiss-Szászi Tünde felvétele*

Az Ötödik Testvértalálkozó igehirdetője nt. Paál Károly

Úrvacsoraosztás: nt. Hermán M. János

Az amszterdami, rotterdami, hágai, vianeni és zwollei gyülekezet hívei és a 70. Attila Cserkészcsapat jelenlévő tagjai.

Kiss-Szászi Tünde felvétele

Megnyitották a XI. Szent László Napokat – Tőkés László beszéde

Több előrendezvényt követően **június 19-én** este a nagyváradi színházban tartott nyitógálával hivatalosan is elrajtolt a Partium fővárosának magyar polgári fesztiválja. A testvérváros Debrecenből érkezett Kodály Filharmonikusok centenáriumi operaműsora előtt a meghívott személyiségek és a házigazdák köszöntőbeszédei hangzottak el: Tőkés László, az Erdélyi Magyar Nemzeti Tanács elnöke, Szilágyi Péter, a magyar Miniszterelnökség nemzetpolitikáért felelős helyettes államtitkára, Puskás István, Debrecen alpolgármestere, Csomortányi István, az Erdélyi Magyar Szövetség alelnöke, Antonia Nica, Nagyvárad alpolgármestere, Zatykó Gyula főszervező szóltak a teátrumot megtöltő publikumhoz. A nyitógálán Fleisz János, az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület régióelnöke átadta az EMKE díszoklevelét a fesztivált 11. alkalommal megszervező Szent László Egyesületnek. Alább Tőkés László EMNT-elnöknek, volt királyhágómelléki református püspöknek az ünnepi beszéde olvasható.

Koszorúzás és főhajtás a lovagkirály szobránál. Fotó: Szent László Napok/Facebook

A nacionálkommunista rezsim, a Ceausescu-diktatúra 1989-ben bekövetkezett bukása után romániai magyar nemzeti közösségünk természetes életösztönrel és öntudatos bátorsággal hagyta maga mögött siralmas múltját, és vágott neki a reményteljes jövőnek. Ennek részeképpen szakított a történelemhamisító elnyomó rendszer hazugságaival, és fedezte fel hiteles múltját, hogy erőt és példát merítsen belőle.

Szent László király kései utódaiként már a rendszerváltozás hőskorában biztos érzékkel találtunk rá jobb sorsra érdemes városunk alapítójának követésre érdemes nyomdokára. A hajdani „boldog Várad” Varadinum-ünnepségeinek nyomvonalán tovább haladva indítottuk útjára a Szent László Napokat, melyekre immáron a tizenegyedik alkalommal kerül sor. Az Erdélyi Magyar Nemzeti Tanács nevében szívbeli elismerésemet fejezem ki ezért a Szent László Egyesületnek és a „Nagy találkozás” valamennyi társszervezőjének. A „boldog Várad” és a „kincses Kolozsvár” – íme – évről évre együtt hódol Pannónia, Erdély és Partium néhai királyai előtt.

A dicső László király trónra lépésekor „úgy ragyogott föl, mint köd közepette a hajnali csillag, mely elúzi a homályt; és miképpen a telihold világol a maga napjaiban, vagy amiképpen a nap ragyog: fény lett népének közepette” – olvashatjuk a Képes Krónikában. Az utókor igencsak hajlamos megszépíteni és eszményíteni a múltat. Márpedig László király valójában egy olyan sötét, zűrzavaros korszaknak vetett véget, melyet a sűrű trónviszályok, a királyi trónért folytatott testvérharc és a pogánylázadások jellemeztek. Maga László és fivéréi a megvakított Vazul fia Béla leszármazottai voltak, akik lengyelországi száműzetésben születtek. A Szent István halálát követő mintegy három évtizedben – 1041 és 1074 között – hatszor került sor uralkodóváltásra, nem egyszer erőszakos haláltól kísérve, állandó háborúskodások közepette. László király valóban „fénye lett népének”, amikor 1077-ben trónra lépett, és rövid időn belül rendbe tette az országot, a trónkövetelő és viszálykeltő Salamont, valamint legfőbb támogatóját, IV. Henrik német-római császárt leszerelte, a törvényes rendet helyreállította, az egyházat megerősítette, a külső határokat s az ország függetlenségét biztosította, a hazát felvirágoztatta.

Lovagkirályunk legendás alakja csodatételeiben tükröződik a leghívebben, melyek népének szabadítójaként állítják elének. A besenyőkkel és a kunokkal folytatott küzdelmei egyikében Isten választott népének pusztai vándorlása köszön vissza, amikor is az Úr meghallgatja imádságát, és az éhség és szomjúság gyötörte seregének – mint mennyei manna – szarvas- és marhacsordát terel útjába, máskor pedig a jó király – Mózes módjára – vizet fakaszt a kősziklából. Egy kései legendában a szent Király még holtában is népének a segítségére siet, amikor 1345-ben, váradi

sírból kikelve az Erdélybe betörő tatárok ellen száll harcba, székely és magyar vérei védelmében.

Testvéreim, a távolmúlt történelmének viszontagságai jelenkori veszélyeztetett helyzetünkre irányítják a figyelmünket. A balkáni háború nyomasztó emléke még elevenen él bennünk, és máris egy újabb – az ukrajnai – rémséges háborúba viszik katonának kárpátaljai testvéreinket. De vértelen létért való erdélyi küzdelmünk bennünket is próbára tesz, magyar hazánk pedig ellenséges erők gyűrűjében vívja egyenlőtlen harcát. Európa érzéketlen és tehetetlen.

Merítsünk erőt és példát László király művéből és küzdelméből! Hittel, hűséggel és tettere készen vállaljuk és álljunk sorsunk elébe, és álljunk ki városunk, szülőhazánk és nemzetünk ügye mellett. Nagy királyunk Deák Árpád faragta lovasszobra előtt – nemsokára – megállva, Janus Pannonius szavával, egyakarattal kérjük Őt: „Te is lovas király, rőt vértzetben, / Ki roppant bárdot markolsz harcrakészen, / Kinek márványövezte síri szobrát / Kiverte egykor gyöngyöző verejték, / Szent László, oltalmazz, / S légy vezérünk.”

Forrás: emnt.org

Nagy találkozás: elrajtolt Nagyváradon a Szent László Napok

Dr. Szilágyi Péter beszéde 2023 június 19-én

A vasárnapi nulladik nap után hétfőn hivatalosan is elrajtolt a nagyváradai Szent László Napok ideje, 11. kiadása, amely hét napon keresztül gazdag programkínálattal várja a közönséget a bihari megyeszékhelyen.

Délután koszorúzással kezdődött a rendezvénysorozat, a szervezők fejtegették Szent Lászlónak a római katolikus székesegyház előtti szobránál. Ugyancsak délután festmények, művészfotók, üvegfestmények, mixmédiá felvonultatásával összművészeti kiállítás nyílt a nagyváradai várban. Este tartották ugyanakkor a nyitógálát a Szigligeti Színházban, ahol a Kodály Filharmonikusok centenáriumi operagáláját is megtekinthette a közönség.

A nyitógálán mondott ünnepi beszédében **Szilágyi Péter**, a Miniszterelnökség nemzetpolitikáért felelős helyettes államtitkára arról beszélt, hogy napjainkban is égető szükség van a békeségre és egységre törekvés Szent László által mutatott példájára. A partiumi város magyarságának

ünnepén mondott beszédében a politikus emlékeztetett: 940 éve Szent László kezdeményezte Magyarország első szentjeinek – Szent István király, Szent Imre herceg és Szent Gellért püspök – avatását a pápánál, pedig a lovagkirály nagyapját, Vazult Szent István vakíttatta meg, de ő megbocsátott neki. „Ez a kegyesség is része annak a szellemi-lelki örökségnek, ami lovagkirályunkat a legnagyobbak közé emelte” – mondta a teltházas Szigligeti Színházban. Zatykó Gyula főszervező szerint az egyesületnek missziója Szent László örökségének tudatosítása.

Balról jobbra: dr.Szilágyi Péter, Urbán Ákos, Sándor Tamás, az Országgyűlés Nemzeti Összetartozás Bizottságának titkárságvezetője, dr. Hermán M. János és dr. Kocsis András nagykövet.
Készült Zeistben, 2022. június 20-án

Szilágyi Péter szerint ma is nyitottnak kell lenni a lovagkirály emlékéhez méltó megbocsájtásra, mivel az elmúlt évszázadnak a Kárpát-medence népein ejtett sebei néhol még gyógyulásra szorulnak. „Ez a megbocsátás jelenti a Kárpát-medence jövőjét. Ez a kulturális sokszínűség, valamint az országok és népek közti jószomszédi viszony megőrzésének a kulcsa” – idézte az államtitkárt az MTI. Közölte, az elmúlt évtized sok szempontból előrelépéseket hozott, ma már Magyarország a szomszédjaival együtt dolgozik a Kárpát-medence közös építésén, a magyarság szülőföldön való megmaradásán. A rendezvény mottójára – Nagy találkozás – utalva elmondta: Szent László lelki alkatának felidézése nagy találkozás minden nemzedéknek, benne találkozik „a nagy államférfival, a nemzetegyesítővel, a magyarság védelmezőjével”. „Nemzetünk egységét az mutatja meg a legvilágosabban, hogy nyitottak vagyunk erre a találkozásra, kíváncsiak vagyunk rá, hogy mit tanulhatunk tőle” – jelentette ki Szilágyi Péter. Hangsúlyozta: a magyar kormány azon dolgozik, hogy a határon túli magyarságnak is minél több lehetősége legyen a találkozásra, és ezáltal a közösségek erősítésére, építésére. Ezért támogat több száz rendezvényt, ahol a külföldi magyarok találkozni tudnak, meg tudják mutatni magukat a velük együttélőknek.

„Mindez mutatja, hogy életerős, múltjához és kultúrájához ragaszkodó nemzet vagyunk” –
értékelte a politikus 2023 június 19-én Nagyváradon.

Forrás: kronikaonline.ro

Ötvenezeren vettek részt a 11. Szent László Napokon. Nagy találkozások helyszíne volt a nagyváradi vár

Kép forrása: kronikaonline.ro

Varadinum-díjat adományoztak a Partiumi Keresztény Egyetemnek a XXXI. Festum Varadinum záróünnepségén

A díjat átadta Brendus Réka, a Miniszterelnökség Nemzetpolitikai Államtitkárság Erdélyi Osztályának főosztályvezetője, valamint Bódor Edit, Debrecen Megyei Jogú Város Polgármesteri Kabinetirodájának egyházi és határon túli magyar közösségi kapcsolatokért felelős referens

Forrás: partium.ro

Nem dicsérünk, hanem hálát adunk!

Magyar Örökségnek nyilvánították Hegedűs Loránt református püspök teológiai és írói munkásságát

A keresztyén ember, amikor személyeket méltat, elsősorban nem dicsér, hanem hálát ad – fogalmazott Balog Zoltán dunamelléki püspök szombaton a Magyar Örökség díj 105. alkalommal megrendezett átadóünnepségén, amelyet a Ráday Házban tartottak meg. Az elismerés Aranykönyvébe Hegedűs Loránt református püspök és Boldog Brenner János vértanúságot szenvedett katolikus pap neve is bekerült.

Fotó: Hurta Hajnalka

Az ünnepséget Takaró Mihály irodalomtörténész, a bírálóbizottság tagja nyitotta meg, aki felolvasta Klinghammer István, a Magyar Örökség díj bírálóbizottsága elnökének köszöntőlevelét. „Ragaszkodnunk kell ahhoz, hogy fiataljainknak az iskolában ne csak ismereteket nyújtsanak, hanem neveljük is őket emberségre, felelősségtudatra, egymás elfogadására, megbecsülésre, hazaszeretetre, hitre. Nem üres beszéddel, hanem erős, megtartó tapasztalatokkal” – írta a professzor. Ilyen erős tapasztalatokkal gazdagítják nemzetünket a Magyar Örökség díjban részesülő teljesítmények, alkotások, intézmények, csoportok. Az 1995-ben létrehozott díjakat évente több alkalommal osztják ki azok között, akik valamilyen kiemelkedő módon járultak vagy járulnak hozzá a magyar kultúra, gazdaság, sport vagy tudomány területén a magyar társadalom felemelkedéséhez.

A nyitó gondolatok után Boldog Brenner Jánosról, a kommunista egyházüldözés vértanújáról tekinthettek meg két videót az ünnepség résztvevői. Az 1957. december 14. éjszakáján harminckét kézzúrással meggyilkolt huszonhat éves római katolikus papot 2018-ban avatták boldoggá. Székely János katolikus püspök laudációjában úgy fogalmazott: – Brenner János boldoggá avatása azt hirdeti, hogy a történelem igazi ura az Isten. Diktatúrák jönnek és mennek, Isten azonban az alfa és az ómega, a teremtő és a beteljesítő.

Fotó: Hurta Hajnalka

Magyar Örökségnek nyilvánították Hegedűs Loránt református püspök teológiai és írói munkásságát is. – Egy olyan embert méltatunk, akit a hit bátorsága, prófétai látása és offenzív tudományos igényű teológiai gondolkodása tesz számunkra és a jövő nemzedékei számára is példává – ezzel a mondattal kezdte Hegedűs Loránt életéért és szolgálatáért való hálaadását Balog Zoltán. A püspök elmondta, hogy harminc évvel ezelőtt kevesen voltak egyszerre bátrak és tisztán látók is. Lelki, szellemi, közéleti és erkölcsi zűrzavarban kellett megtalálni és megteremteni azokat a biztos pontokat egyházunk és nemzetünk életében, amelyek nem egyszerűen az előző évtized átfestett folytatását jelentették, hanem a magyar keresztyénség és nemzeti történelmünk legnemesebb hagyományaihoz kapcsolódva valóságos megújulást is hoztak. Hegedűs Loránt, a Dunamelléki Református Egyházkerület püspöke és a Zsinat lelkes elnöke tudta, hogy egyházi intézményekért, méltányos törvényi környezetért, történelmi kárpótlásokért harcolni szükséges, de nem elég. A jövő nagy kérdése, hogy megtaláljuk-e az ajándékba kapott szabadságban a keresztyén felelősség útját. Hegedűs Loránt látta, hogy szükség van keresztyén igazságért küzdő értelmiségiekre, akik azzal az öntudattal állnak ki, hogy a Jézus Krisztusról szóló igazság hirdetéséről nem mondhatunk le. De nemcsak hívő, tudományban jártas emberekre, hanem eszközökre és intézményekre is szükség van, így alakulhatott meg Hegedűs Loránt közbenjárásával a Károli Gáspár Református Egyetem is. A püspök szellemi tevékenységét bizonyítják tanulmányok és könyvek százai mellett azok a lelkészek is, akik maradandó inspirációt merítettek életéből és tanításából. Balog Zoltán a laudáció zárásaként az elhunyt püspök szavait idézte: „A református nevelés így hát nekem hitet, tárgyilagos ismeretre törekvést, a valódin felül igazi értékekre törekvést, toleranciát adott, azért, hogy mindig el tudjam hordozni a másik gondolkodót. Kibírhatatlan legyen számomra az univerzalizált, sámfára húzható, mindig azonos ismeret, a szajkózás, a kreativitás és az öntudatos gondolkodás hiánya. Ugyanakkor egyetemességre, isteni egyetemességre törekvést adott nekem. A református nevelést meghatározta egy rendkívül aggódó nemzetféltés és

önfeláldozásra is indító hazaszeretetre nevelés. Az Isten, haza, család hármasköré döntő szerepet játszott ebben a nevelésben.”

A Magyar Örökség díjat a néhai püspök lánya, Hegedűs Zsuzsanna református lelképásztor vette át édesanyjával. A díj átadását a jelenlévők Isten iránti hálával, állva, vastapssal üdvözölték. Hegedűs Loránt nevét így mostantól az Aranykönyv őrzi.

Ezenfelül Magyar Örökség díjat vehetett át a múltunkat kutató és feltáró tudományos munkásságáért a Magyar Történelmi Társulat is. Majd Sebő Ferenc és a Sebő együttes zenei előadását hallgathatták meg a résztvevők, előbbi népzenei értékmentéséért és versénekléséért díjazták. Képzőművészeti értékteremtő és értékőrző tevékenységéért a Gyergyószerházi Művésztelep is bekerült az Aranykönyvbe. Szalai Béla filológiai munkásságáért vehette át a díjat, gróf Kálnoky Tibor pedig az erdélyi magyarságért végzett szolgálatáért.

Forrás: reformatus.hu

Több mint történelem: Mit tett a (belgiumi) magyarságért Muzslay István?

Muzslay István (Bajót, 1923. január 9 – Leuven, 2007. május 14.) jezsuita szerzetespap Belgiumban élt bő fél évszázadon át, 1953 és 2007 között. 1956-ot követően Belgiumba is sok magyar menekült érkezett és szívesen segített nekik eligazodni új hazájukban. Születésének 100. évfordulója alkalmából emlékezünk meg róla.

Áldott emlékezetű dr. Muzslay István nagy segítségére volt Hermán M. Jánosnak is, aki 1988-tól kezdve újjászervezte a szétszórt belgiumi magyar protestánsok gyülekezetét Brüsszelben, Dobai Sándor atya támogatásával pedig Liège-ben.

Magyar egyetemisták lelkipozója

Két tudományterületen is folytatott egyetemi tanulmányokat, Hollandiában. Előbb Maastrichtban teológiát (1949-1952), majd Tilburgben (1953-1956) közgazdaságtudományt.

Magyar egyetemisták Leuvenben

1955-től kezdődően már a Mindszenty Kollégium igazgatója volt Leuvenben. Ennek az intézménynek a jogutódja a mostani **Collegium Hungaricum** (a névváltás 1956-ban történt). Számos híres, nagy tekintélynek örvendő magyar tudós neve kapcsolható az intézményhez, melynek vezetését egy tízéves megszakítással egészen 1998-ig látta el Muzslay atya.

'56-os menekültek lelki támasza

Egyházi hivatásához híven számos karitatív kezdeményezés fűződik nevéhez, amivel próbált segítséget szerezni a forradalom leverését követően Belgiumba menekült fiataloknak. Ezek között példaként csupán egyet emelünk ki. Brüsszelben a magyar munkásfiatalok megsegítésére katolikus egyházi és világi szövetségesekkel karöltve létrehozták a Sociale Bijstand aan de jeugdige Hongaarse vluchtelingen in België [Társadalmi Támogatás a belgiumi dolgozó fiatal magyar menekültek megsegítésére] nevű pénzügyi alapot.

1957: Bőséges Holland-magyar szószeret („szótár”)

Ennek a szótárnak a története is összekapcsolódik az 1956-os magyar forradalommal. E helyt csupán egy idézetet mutatnánk Kozek Lél, a Faludi Ferenc Jezsuita Akadémia újságíróképzés-hallgatójának írásából: „A körülményeket mérlegelve arra jutott Muzslay István, hogy érdemes volna egy holland-magyar/magyar-holland szótárt szerkeszteni. Az 1957-ben magánkiadásban megjelent mű előszavában kifejezte reményét, hogy a háromezer szavas szószeret segít majd elmélyíteni a két nemzet fiataljai közötti kapcsolatot.”

A cikk azt is megemlíti, hogy az első igazi szótárt 1966-ban Véber Gyula készítette, hogy azt két évvel később Zugor István (aki maga egyébként szintén Hollandiában tanult, de református felekezetű lelkipásztor volt) szótára váltsa fel, mint „a” holland-magyar szótár. Ez utóbbinak terjedelme mintegy 25 ezer címszó volt. Aki a szótárról szeretne képeket is látni, az Kozek Lél cikkében [átlapozhat belőle pár oldalt](#) (aki kézbe szeretné venni, az pedig ellátogathat a leuveni egyetemi könyvtárba). Aki a holland-magyar szótáriródalom további alakulására és a jelenlegi helyzetre kíváncsi, annak pedig [saját cikkünket](#) ajánljuk.

Muzslay, a közgazdászprofesszor és társadalomtudós

1962-től tanult világi szakmáját gyakorolva előbb közgazdaságtan és magyar irodalomtanár volt a leuveni egyetemen, majd kicsivel később, 1963-ban megalapította és vezette a Közép-Európai Kutatóintézetet és szerkesztője volt a Documentation sur l'Europe Centrale című intézeti folyóiratnak. Közgazdaságtudományt egészen 1983-as nyugdíjba vonulásáig oktatott Leuvenben.

Ómagyar Mária-siralom

Bár hosszú éveken át nem fordult jobbra a magyarországi társadalmi helyzet, ő mégis el tudta választani egymástól Magyarország lelki-szellemi ügyeit és a szocializmus társadalmi problémáit és képes volt elnyomott hazája érdekeit messzeföldről is támogatni. Többek közt az ő közbenjárására sikerült az egyik legrégebbi magyar nyelvemléket, az Ómagyar Mária-siralmat tartalmazó kódexet a leuveni könyvtárból Magyarország számára 1982-ben visszaszerezni.

A korabeli sajtóhírekben természetesen nem említik meg a jezsuita szerzetespap kapcsolódó érdemeit, de szerencsére erre az elismerésre később sor kerülhetett.

Belga állami kitüntetések

Belgiumban komoly elismertségnek és tiszteletben álló személyiségnek számított. Kitüntették a belga Lipótrenddel (Leopoldsorde). Ezen kívül I. Balduin király bárói címmel is kitüntette. Nevének kiejtése, leírása egyébként sok belgának okozott gondot: nem csak Muzslay, hanem Muselay néven is emlegették időnként.

Muzslay professzort fontos megbízatást kap II. János Pál pápától

A tudományos életben elért eredményei és elismertsége következtében [Társadalomtudományok Pápai Akadémiájának](#) (*Pontificia Accademia delle Scienze Sociali*) vezetésével bízta meg II. János Pál pápa az intézmény 1994-es megalapításakor, a Magyar Katolikus Lexikon [tanúsága](#) szerint.

Magyar állami elismerés

A rendszerváltást követően, bár korántsem azonnal, de végül csak átvehette a megérdemelt hivatalos magyar állami kitüntetéseket: 2005-ben a Magyar Örökség díjjal és a Magyar Köztársasági Érdemrend tisztikeresztjével ismerték el munkáját. Nem sokkal később, 2007. május 14-én a leuveni Szent Szív kórházban zárult le gazdag és sokoldalú életpályája.

Források: [arckepcsarnok.jezsuita.hu](#), [wikipedia.org](#), [jezsuita.hu](#)---Kép forrása: [wikimedia.org/Juhász Gergely](#)

Irodalomjegyzék:

Csonta István, "Egy magyar sziget Nyugaton: A leuveni Mindszenty-kollégium megalapítása," in Muzslay István munkássága, Szent Ignác Jezsuita Szakkollégium (Budapest: Magvető, 2017), 120–121.

Csonta István, Hungarian Refugee Students in Belgium after the Revolution of 1956, The Exile History Review, 2022, Vol. 1. Online elérhető: <https://czasopisma.kul.pl/index.php/ehr/article/view/14615>

Bárczi Géza, A Leuveni Kódex történetének legújabb szakaszához, Magyar Nyelv 1964, 86-89. o.

Ruffy Péter: Az Ómagyar Mária-siralom odüsszeiája, Magyar Nemzet, 1982. május 1., 9. o.

Forrás--- [Holland hírek - Belga hírek](#)----Magyarán szólva. Csak tiszta forrásból, 2023 június 13

Ezt a cikket a [hollandhírek.nl](#), a hollandiai magyarok hírportáról vettük át, a szerző szíves engedélyével: <https://hollandhírek.nl/muzslay-istvan-a-belgiumi-magyarok-tamasza/>

Hongaarse studenten in Franeker

Lapunk olvasója, dr. Postma Ferenc professzor küldte a júliusi számunkba az alábbi közlést

Tekstbordje Martini Kerk Franeker

In de kerk bevinden zich drie zerken die betrekking hebben op Hongaarse studenten. Alle drie zerken zijn afkomstig uit de voormalige Academiekerk, die in 1895 werd afgebroken. Sinds de grote restauratie van de Martinikerk, in de jaren veertig van de vorige eeuw, kregen ze hun huidige plaats in de vloer van deze kerk. Begraven liggen de Hongaren hier dus niet, maar voor hun grafzerken wordt bijzonder zorg gedragen.

Op deze zerk zijn de namen van drie studenten vermeld. Deze drie waren studenten in de theologie.

Als ze aankwamen werden studenten ingeschreven in het Album Studiosorum. Daarin vinden we namen van minstens 1.200 Hongaren, een veel groter aantal dan aan de universiteiten elders in de Republiek.

A templomban három magyar vonatkozású sírkő található, melyek az 1895-ben lebontott egykori Akadémiai templomból származnak. Végző helyüket a Martini templom átfogó restaurációját követően, a múlt század negyvenes éveiben kapták meg annak padlóján. A magyar diákok tehát nem itt nyugszanak, ám sírköveikre nagy gondot fordítottak.

E sírköveken három diák neve olvasható, mindhármuk teológus hallgató volt. A peregrinusok neve megérkezésüket követően az egyetemi anyakönyvbe került bejegyzésre. Ez legkevesebb 1200 magyar nevet őriz, mely szám jóval nagyobb, mint a köztársaság bármely más egyetemén.

A farmgyilkosságok borzalmai

A Magyar Demokrata hetilap gondozásában magyarul is megjelent Ernst Roets könyve a Dél-Afrikában élő búr farmerek ellen elkövetett gyilkosságok borzalmairól. A kötet szerzőjét, egyúttal az AfriForum nevű emberi jogi szervezet igazgatóhelyettesét a magyar nyelvű kiadás előzményeiről kérdeztük, és azt is megtudtuk tőle, milyen hasonlóságokat lát a búrok és a magyarok között.

- Nemrég jelent meg magyarul is a dél-afrikai búr gazdákkal szemben elkövetett gyilkosságokról szóló könyve. Miért került sor a magyar kiadásra?

- 2021-ben több afrikáner szervezet Budapestre látogatott, hogy baráti kapcsolatokat építsen a magyarokkal. Ráébredtünk, a két nemzet, az afrikánerek vagy búrok és a magyarok között milyen sok hasonlóság van. Megalapítottuk a Magyar-Dél-afrikai Baráti Társaságot (HSAFA) azzal a céllal, hogy elősegítsük a két nemzet közötti együttműködést. Dél-Afrikában az afrikánereket érintő egyik legégetőbb gond a farmgyilkosságok kérdése. Magyar barátaink úgy vélik, fontos, hogy erről a problémáról minél többen értesüljenek. A Magyar Demokrata kiadója pedig vállalkozott a könyv megjelentetésére.

- Reményei szerint milyen üzenetet kapnak majd a magyar olvasók a kötettől?

- Remélem, hogy a magyarok a remény üzenetét olvassák ki a könyvből. Vagyis azt, hogy megértik a dél-afrikai válság mélységét, de mindeközben azt is, hogy az afrikáner népet ez nem győzte le. Válaszolunk rá, és a körülményeink ellenére és azok miatt is egy szebb jövőben bízunk. Remélem, hogy a dél-afrikai földtulajdonlásról szóló fejezet a magyaroknak is bepillantást enged az afrikánerek történelmébe, abba, hogyan jött létre a közösségünk, és mennyi minden történt a múltunkban, amivel a magyarok azonosulni tudnának. Ez egy jó alap, amelyre építve erősíthetjük barátságunkat.

– Ön az AfriForum nevű szervezetnél dolgozik, amelynek célja, hogy felhívja a figyelmet a dél-afrikai farmgyilkosságokra. Milyen fontosabb eredményeket sikerült elérnie az AfriForumnak a könyv megírása óta?

– Az AfriForum nemcsak az afrikai kontinens, hanem az egész déli félteke legnagyobb polgárjogi szerveződésévé nőtte ki magát. Jelenleg több mint 300 ezren vagyunk, ezek az emberek tagsági díjat is fizetnek, vagyis 300 ezer valóban aktív tagról van szó, nem csupán olyanokról, akik egyszer aláírtak egy petíciót. Az AfriForum több tucat bírósági ügyet nyert meg Dél-Afrikában. Dél-Afrika-szerte mintegy százhatvan közösségi biztonsági struktúrából álló hálózatunk van, amelyben több mint tízezer ember vesz részt. Globális kampányainknak köszönhetően gyakorlatilag az összes nagy nemzetközi hírcsatorna beszámolt már rólunk. A közösségi médiában is nagyon aktívak vagyunk. A hagyományos afrikai közösségekkel való együttműködésünk és az afrikai vezetőkkel aláírt barátsági megállapodásaink is mérföldkönek tekinthetők. Bár elsősorban az afrikáner népre összpontosítunk, egyben a békés egymás mellett élés, a kölcsönös elismerés és tisztelet elősegítésén dolgozunk.

– Említette, hogy már megalakult a Magyar–Dél-afrikai Baráti Társaság (HSAFA) is. Mi vonzotta önt Magyarországra, és melyek a szervezet fő céljai?

– Különösen érdekelt bennünket az az elkötelezettség, amellyel Magyarország kiáll az elveiért, és a magyaroknak az az elszántsága, amellyel meg akarják őrizni saját kultúrájukat, és nem akarják, hogy mások diktáljanak nekik. Afrikánerként mélyen együtt tudunk mindezzel érezni. A HSAFA célja az afrikánerek, vagyis a búrok és a magyarok közötti barátság és együttműködés elősegítése, a két nép közötti kapcsolatok erősítése, egymás kultúrájának megismerése és az üzleti kapcsolatok kiépítése. Mindebbe beletartozik az afrikánerek és a magyarok közötti jobb megértés előmozdítása, fókuszban a mai és múltbéli küzdelmekkel, hogy ezekben segíteni tudjuk egymást.

– Melyek az AfriForum főbb tervei a közeljövőben?

– Mostanra már egyértelmű, hogy a dél-afrikai politikai rendszer megbukott; nem tartható fenn, mert különböző nyelvű, kultúrájú, hagyományú vagy akár a valláshoz különböző módon viszonyuló, rendkívül sokszínű népek felett akar uralkodni olyan módon, hogy mindannyiunkból egyetlen új nemzetet gyúr – „egyesülve sokféleségünkben”, ahogy mondani szokták. A probléma ezzel az, hogy ez egyáltalán nem sokszínűség, hanem éppen ellenkezőleg: homogenizáció. Öngyilkosságot kell elkövetnünk természetes identitásunkkal szemben, hogy aztán egyetlen nagy, mesterséges identitásba olvadjunk bele. Gyakorlatilag arra kényszerítenek bennünket, hogy többé ne afrikánerek, hanem dél-afrikaiak legyünk. Ez olyan, mintha azt mondanánk, hogy a magyarok ne magyarok legyenek, hanem európaiak. Nem csupán arról van szó, hogy mi ezzel nem értünk egyet, hanem arról, hogy ez a társadalmi szerveződés már megbukott, méghozzá látványosan. Ezért az AfriForum legfontosabb terve a jövőre nézve az, hogy a dél-afrikai népek autonómiáját előmozdítsa.

– Hogyan tudnak a magyarok segíteni?

– Először is fontos, hogy tudomást szerezzenek a dél-afrikai válságról. Elő kell segítenünk egymás megismerését és az érdeklődést egymás kultúrája és küzdelmei iránt. Már az is sokat jelent, ha beszélnek Dél-Afrikáról. Különböző magyar agytrösztökkel, oktatási intézményekkel és kormányzati képviselőkkel tárgyaltunk már arról, hogyan tudnak a magyarok segíteni felhívni a figyelmet arra, ami Dél-Afrikában történik. A legfontosabb számunkra továbbra is az, hogy nem dőlhetünk hátra és nem siránkozhatunk azon, ami velünk történik, hanem aktívan kell tennünk valamit a megoldásért. Elsősorban nekünk, afrikánereknek kell a saját problémáink ellen tenni, ahogyan a magyaroknak is elsősorban az a kötelességük, hogy kezdjenek valamit a saját

problémáikkal. Mindeközben azonban együttműködhetünk, vihetjük egymás hírét és segíthetjük egymást, amiben csak lehet. A mindennapokban az üzleti kapcsolatok építése és egymás kultúrájának megismerése már rendkívül stabil kiindulópont lehet.

Nem az a kérdés, el kell-e menekülniük, hanem az, hogy mikor – Dubula iBhunu!

Ma már nincs a világnak olyan sarka, amelynek történései ne volnának hatással a mi életünkre is. Ha Tajvanon csökken a félvezetők gyártása, ha Kuvaitban nő az olajkitermelés, ha Ukrajnában betiltják az orosz nyelvű újságokat, ha Kínában elszabadul egy vírus vagy Brazíliában visszaesik a fakitermelés, napok múlva akár a magyarországi burgonyaárak is megváltozhatnak.

Ugyanígy személy szerint érint minket is, hogy a dél-afrikai élelmiszer-termelés zömét adó farmok búr tulajdonosai folytathatják-e munkájukat a maguk és az országuk hasznára, vagy a Dél-afrikai Köztársaság is rátér arra az útra, amelyen a szomszédos Zimbabwe jár, ahol a fehér farmerek elüldözése után összeomlott a hazai élelmiszer-termelés, és Zimbabwét nemzetközi segítséggel kell élelmezni.

A közel kétfélmillió főt számláló dél-afrikai búrok zömükben a XVII. században érkezett holland telepesek leszármazottai, saját nyelvük a hollandból önállósodott afrikaans, fő foglalkozásuk a farmgazdálkodás, amelyet világszínvonalon gyakorolnak – ha hagyják őket. Az utóbbi két évtizedben azonban a mi számunka alig elképzelhető, gyilkosságokig menő nyomás alatt próbálják megőrizni az életlehetőségeiket. Dél-Afrikában az 1994-es rendszerváltás óta az egyébként nagyrészt szintén bevándorló fekete lakosság idegenként tekint a fehér búrokra. A kormány egyértelműen arra törekszik, hogy a búrok nagy kiterjedésű farmjait valamilyen formában elvegye, akár azon az áron is, hogy a búr gazdák képviselte szakmai tudás elvész, és a farmok leromlanak.

Ennek a hol enyhébb, hol intenzívebb politikai nyomásnak egyik szörnyű velejárója az úgynevezett farmgyilkosságok szakadatlan sorozata. Ernst Roets, a dél-afrikai búrokat tömörítő AfriForum munkatársa megrázó könyvben dolgozta föl az elmúlt évtizedek farmgyilkosságait, valamint a farmerek harcát azért, hogy a kormány politikai indíttatásának ismerje el e bűntetteket, és ilyenként lépjen föl ellenük. Roets kötete hiteles források százait felhasználva, hatalmas jegyzetapparátussal bizonyítja, hogy e gyilkosságok mögött politikai támogatás rejlik. A gyilkosságokat az esetek száz százalékában feketék követik el fehér farmerek ellen, miközben olykor a farmerek fekete segítői is áldozatul esnek. A bűntények mögött ismételt kimutatható a rasszista indíték, a fehérek elleni gyűlölet. Ami nem csoda, ha tudjuk, hogy a dél-afrikai fekete polgárjogi mozgalom egyik dalának legtöbbször ismételt sora így szól: dublula iBhunu!, ami magyarul azt jelenti, Lódd le a búr!

Megrázó olvasmány ez a kötet, hiszen a rettenetes valóságot írja le, túlélő szemtanúkat éppúgy megszólaltatva, mint politikusokat és társadalomkutatókat. A legdöbbenetesebb az az értelmetlen brutalitás, ami a gyilkosságok egy jelentős részét jellemzi. Nem kevésbé megdöbbentő a közöny sem, amelyet időről időre a hivatalosság tanúsít. És még ha csak közönytől volna szó! A kötetből azonban kiderül, hogy a hivatalosság olykor egyenesen cinkosa a bűnösöknek, ha mással nem, hát azzal mindenképpen, hogy túri a gyűlöletbeszédet, a lakosság búrok ellen hergelését.

Roets kötetének mégsem az a célja, hogy a sokszínű Dél-Afrika lakosai között etnikai feszültséget szítson. Ellenkezőleg, azt szeretné elérni, hogy a búrok, akik háromszáz éve hazájukként tekintenek Afrika ezen régiójára, békében dolgozhassanak tovább az egész ország javára. Ha az olvasóban kétségek támadnak e cél elérhetőségét illetően, az nem a búrok hibája. Ahogy egy a térség ismerője mondta nemrég: nem az a kérdés, hogy el kell-e menekülniük a búroknak

hazájukból, hanem az, hogy mikor. És hová meneküljenek, hol fogadják be a mezőgazdasági termelés nagymestereit?

Ernst Roets: Dubula iBhunu! Lódd le a búrt! Budapest, 378 oldal, 4500 Ft

Forrás: <https://demokrata.hu/vilag/a-farmgyilkosságok-borzalmai-622522/>

FELVIDÉK Elszakítottság után talpra állás – Száz évnyi élni akarás

Száz éve alakult meg a Szlovákiai Református Keresztyén Egyház

„Ahogyan az életben gyakran megtörténik, a nem kívánt gyermek szeretett gyermekké válik. Így vagyunk ezzel mi is. A felvidéki református egyházunkat megszerettük. Bánata mindannyiunk bánata. Sikere mindannyiunk öröme. Jó szándékkal építjük, aggódva kísérjük” – mondta Géresi Róbert püspök a lévai református templomban június 17-én megtartott emlékszinaton. 100 évvel ezelőtt ezen a napon ülésezett ugyanezen a helyen és időpontban a Szlovákiai Református Keresztyén Egyház jogelőd egyházi közösségének alkotmányozó zsinata.

Az évfordulóra érkezett vendégeket és zsinati tagokat a templomban a helyi gyülekezet lelkipásztora, Kassai Gyula köszöntötte. „Az 1923. június 17-én tartott lévai alkotmányozó zsinat egyházunk egyik történelmi mérföldköve volt, amelyen a zsinati atyák – a szétszakított egyházi állapotból új erőre kapva – élni akarásukról és az éltető Isten iránti hálájukról akartak bizonyosságot adni” – hangsúlyozta a lelkipásztor. Hozzátette: Az elmúlt száz év tanulságával hálát adunk Istennek, hogy itt vagyunk, élünk és magasztalhatjuk Őt azon a nyelven és földön, melyen megszületni engedett. Legyen példás mindannyiunk számára az a történelmi helyzet, amelyben most jelen vagyunk”.

Köszöntése után, amikor a jelenlévők ajkáról felhangzott a református himnusznak is tartott, Tebened bízunk kezdetű 90. zsoltár, abban mindenki átérezhette a múlt nehézségei ellenére is az Istenben való bizodalom erejét.

Látod-e? Szánod-e?

Pálóczi Czinke István püspöknek pontosan száz évvel ezelőtt, ugyanebben a templomban az alkotmányozó zsinat megnyitása alkalmával elhangzott, könnyekkel átszótt, még ma is megrázóan ható imáját Révész Tibor, a barsi egyházmegye esperese olvasta fel.

„A babiloni vizek mellől jöttünk hozzád, Istenünk, s mint szomorú fűzek borulunk zsámolyodhoz, óh örök igazság! Hasson fel hozzád a mi könnyes imádságunk! Forró sóhajtások, lelkünknek az elszaggatott darabjai szállnak trónod elé: hallod-e? látod-e? Egy nemzet lelke az, mely vétkezett ellened, s most keresi az utat, melyen visszatérhet hozzád, atyai szívedhez, örök jóságodhoz.

Látod-e? Szánod-e? Óh, mindég szántad, mindég. Az első perctől kezdve. Mikor kilépett az atyai hajlékból, s egyre jobban távolodott tőled; neked fáj legjobban. Tudtad, hogy visszatér, hogy a nyomorúság visszahajtja hozzád: de előre láttad sok szenvedését is, megaláztatását, könnyes éjszakáit, önmagával való tusakodásait. És szántad, mert szeretted.

Most itt sír lábaidnál, és nem mer a szemedbe nézni. Óh, hajolj le hozzá és emeld fel szívedhez! S a Krisztusban megmutatott örök szerelmedből fogadd vissza Atyánk a te megalázott, bűnbánó népedet, Ő érte, Fiadért, a mi Megváltónkért! Ámen.”

Géresi Róbert, a Szlovákiai Református Keresztyén Egyház püspöke igehirdetésének alapjául Júdás levelének 20. és 21. versei választotta: „Ti azonban szerettem, épüljetez szentséges hitetekben, imádkoztatok a Szentlélek által, tartásátok meg magatokat Isten szeretetében, várva a mi Urunk Jézus Krisztusnak irgalmát az örök életre”.

Géresi Róbert, a Szlovákiai Református Keresztyén Egyház püspöke

„Ma a lévai református templomban azért gyűltünk össze, hogy megemlékezzünk egy 100 évvel ezelőtti történésről. A szétszakított reformátusság több száz gyülekezete egyházat kellett, hogy létrehozzon egy olyan államnak a területén, amely közösségeink túlnyomó részéhez ellenségesen viszonyult” – figyelmeztetett bevezetőjében, majd a felvidéki református egyházat egy fájdalomban született, nem kívánatos gyermekhez hasonlította.

A nem kívánt gyermek szeretett gyermekké vált

Mint mondta, ahogyan az életben gyakran megtörténik, a nem kívánt gyermek szeretett gyermekké válik. „Így vagyunk ezzel mi is. A felvidéki református egyházunkat megszerettük.

Bánata mindannyiunk bánata. Sikere mindannyiunk öröme. Jó szándékkal építjük, aggódva kísérik” – fogalmazott a püspök. Hozzátette: De sokszor meg kell vallanunk, bűneink által romboljuk is. Sokat foglalkozunk vele, amikor beszélünk róla és gyakran hiányát mutatjuk a cselekedeteknek, amikor tenni kell érte. Harcolunk érte, mint Péter harcolt Jézusért, de bűnbánattal meg kell vallanunk azt is, hogy esetenként júdási lelkülettel tudjuk elárulni – hangsúlyozta Géresi Róbert.

Majd Júdásról, mint az ősegyház megbecsült tagjáról beszélt, akinek levelét Krisztus után kilencven évvel később írja meg, amikor már eltelt néhány évtized az első pünkösöd óta, s a misszió által keresztyén gyülekezetek sokasága jött létre.

„Mondhatjuk, van már múlt a keresztyéneknek az életében. S már ebben a levélben is érzékelhető, hogy míg a múlt az egyik oldalon ajándék, a másik oldalon tehertétel”. Kifejtette: Ajándék abban az értelemben, hogy az Isten megtartó hatalmát látjuk benne. Sokszor elhangzik ajkunkról: Tebened bízunk eleitől fogva ... Már van kezdet és van idő, amelyre hálával tekinthetünk vissza, s hálás lehet az ember Isten megtartó kegyelméért és hűségéért. „Ami számunkra a legnagyobb örömhír, az az, hogy Isten Krisztus által megkeresi és megtartja az elveszetettet” – nyomatékosította a püspök.

A Cantate Domino kórus szolgálata

Géresi Róbert igehirdetésében felhívta a figyelmet arra is, hogy a belátható évtizedek helyett beláthatatlanok jöttek. Majd felsorolta, hogy mi minden: A második világháború, a harcmezőkön, a fogoly- és koncentrációs táborokban, a szőnyegbombázások és málenkij robotok által elpusztított emberi életek, ki- és áttelepítés, amely nagyon érzékenyen érintette a közösségeinket, az üresen hagyott porták és házak, melyekbe idegenek költöztek, a szétszaggatott családok, árvák és félárvak, majd jött a negyven éves kommunista diktatúra.

„Az idők sokszor beláthatatlanok. Mi szeretnénk előre látni mindent. De arról szól ennek a száz évnek az eseménye, amelyért most hálát adunk, hogy az idők, ugyan beláthatatlanok, de az Isten kegyelme és szeretete megragadható, megélhető és megtapasztalható” – hangsúlyozta Géresi Róbert, majd azzal a reménységgel zárta igehirdetését, hogy a templomok újból megtelnek élettel, s az abban elhangzó ige sokakat Isten felé fordít, az óvodákban, iskolákban a hittanórákon az elvetett mag növekedésnek indul és gyümölcsöt hoz, a keresztesnél és a konfirmációnál elhangzó fogadalom pedig megvalósul. S reménykedünk abban is, hogy ebben az életben bízhatunk Krisztus szeretetében.”

Porubán Ferenc főgondnok

A zsinati ülés megnyitása és emléküléssé nyilvánítása

„Emlékezzél meg, URam, irgalmasságodról és kegyelmedről, mert azok öröktől fogva vannak”. A 25. zsoltár 6. versének felolvasása után nyitotta meg a Zsinat X. ülészakájának 5. ülését Porubán Ferenc főgondnok, majd azt emléküléssé nyilvánította.

A jegyzőkönyv hitelesítőinek – a helyre és alkalomra való tekintettel – a Barsi Református Egyházmegye esperesét, Révész Tibort és Oros Zoltán egyházmegyei gondnokot javasolta, amelyet a zsinati képviselők egyhangúlag jóváhagytak.

Az 1923. évi lévai zsinatról és az azt követő időszokról Somogyi Alfréd, a Selye János Egyetem Református Teológiai Karának dékánja tartott átfogó előadást. Ismertette az egyházalapítás előzményeit, az egyes egyházkerületek létrejöttének körülményeit, majd kitért arra, hogy mivel foglalkozott a száz évvel ezelőtt ülésezett zsinat és milyen határozatok születtek, s mindezekre miként reagált az akkori állam.

Somogyi Alfréd dékán

Elvégezték a vállalt feladatukat, de nem volt elég

Elmondta, hogy 1923. június 17-én megnyílt Léván a törvényhozó zsinat. A tárgyalási anyagon, azaz a törvénytáron már hónapokkal azelőtt elkezdtek dolgozni a zsinat-előkészítő bizottság tagjai. A tervezetek elkészültek, és összegyeházi konzultációt tartottak a törvénytárról. Még a zsinat előtt megkapták az anyagot az egyházkerületek és az egyházmegyék, és mindenki hozzáfűzhette véleményét, elmondhatta módosító javaslatát. Ezeket a beérkezett észrevételeket az egyes törvények előterjesztői összegezték. Valójában az 1904 és 1907 közötti budapesti zsinaton elfogadott törvénytárat vették alapul, és azt dolgozták át a csehszlovákiai viszonyokra.

Egyetlen új törvénytervezet készült, amelyet Sörös Béla losonci lelkész dolgozott ki, ez az úgynevezett belmissziós törvény volt, amely nemcsak a református misszióról, hanem a magyar közösségek megmaradásáról, kulturális művelődéséről is szólt. Ennek nyomán indult meg tájainkon a vasárnapi iskolák, a bibliaórák, a gyülekezeti körök és a vallásos esték gyakorlata – tette hozzá.

Amikor letárgyalták a 8 törvénycikkből álló, mintegy 200 oldalas törvénytárat, akkor került sor a végszavazásra. A zsinaton szó volt a szlovák egyházmegye kérdéséről, a lelkészképzés ügyéről, a lelkészek állampolgárságáról, az elemi iskolák fenntartásáról vagy új énekeskönyv kiadásáról.

„Minden napirendi pontban megszületett a döntés. Végül a hetedik munkanapon, június 25-én sor került a törvénytár elfogadására. A zsinati jegyzőkönyv tanúsága szerint ezen a napon „11 óra 20 perckor Pálóczi Czinke István püspök buzgó hálaadó imádságával, s e gyűlés jegyzőkönyvének hitelesítésével a zsinat első ülészsaka bezáratott” – foglalta össze Somogyi Alfréd röviden a száz évvel ezelőtt ülésező zsinat munkáját.

Hozzátette: A három egyházkerület képviselői azzal a meggyőződéssel tértek haza Léváról, elvégezték a vállalt feladatukat, a református egyház immár elfogadott lesz Csehszlovákiában, de ez nem volt elég. Még évekig húzódtak a tárgyalások eredménytelenül. „Úgy élt 20 évig a református egyház – a demokratikusnak mondott – első Csehszlovák Köztársaságban, hogy az állam soha nem hagyta jóvá református törvénytárunkat. Ma azt mondanánk: nem regisztrálta egyházunkat Masaryk és Beneš Csehszlovákiája“.

Az alkalomra jelent meg az elmúlt száz esztendő kortörténetét feldolgozó, A Szlovákiai Református Keresztyén Egyház története az önállósulástól napjainkig című tanulmánykötet a Selye János Egyetem Református Teológia Kara oktatói közösségének szerkesztésében.

Tanulmánykötet az elmúlt száz évről

„A kiadvány megálmodója Somogyi Alfréd dékán volt, aki szerint „önmagunk dicsérete van annyira fontos, hogy azt nem bízhatjuk másra” – mondta beszéde elején a kötet egyik szerzőjeként jegyzett Petheő Attila, majd hozzátette, bízik abban, hogy az elmúlt száz év és az előttünk lévő száz évbe vetett hit nem hagy bennünket egyedül ebben a felvidéki református egyházat bemutató munkafolyamatban.

Mint mondta, a könyv láttán egyesek úgy vélhetik, „csak ennyi történt” a mögöttünk lévő száz évben. Magyarozatként hozzátette, az elmúlt száz esztendő történetét dióhéjban, ismeretterjesztő, a felvidéki gyülekezetek tagjai számára olvasmányos formában, rendkívül sok munkával fogalmazták és szerkesztették meg azok a tanárok, kutatók, egyházban szolgálatot teljesítők, akik tudják, hogyan kell példákat a jelen kor közössége elé állítani.

A kötet átfogó képet ad a Szlovákiai Református Keresztyén Egyház történetéről, bemutatja azon személyiségeket, akiknek illő méltó emléket állítani. Betekintést nyújt a református oktatás, sajtó, vagy éppen a belmissziós munka nehézségeibe és sikereibe, illetve a példamutató emberi sorsokról ad tanúbizonyságot.

„A magunk mögött hagyott évszázad a sérelmek, jogfosztások, hontalanság, a bizonytalanság, majd végezetül a talpra állás időszaka volt. Bízunk abban, hogy az elkövetkező száz év a nyugodt fejlődés és építkezésé lesz” – közölte könyvbemutatója végén Petheő Attila, majd arra kérte a jelenlévőket, segítsenek a kötetet eljuttatni a felvidéki gyülekezetek könyvtárába, hogy mindenki esélyt kaphasson arra, hogy közössége dicséretét ne kelljen másra bízni.

Száz esztendő nagyon sok eseményt zárt a történelem krónikájába. Sok emelkedett és szomorúságra is okot adó pillanatot rejt magában a centenáriumi időszak, amelynek kordokumentumos képeit a teológiai kar és ebbe a munkába bevont munkatársi közössége egy albumban szeretnék bemutatni. A készülő kiadványról Tömösközi Ferenc adjunktus szólt, aki, mint mondta, eddig egyetlen olyan könyv sem jelent meg, amely képekben, egységes keretben foglalná össze a felvidéki református egyház történetét.

Az egyház történetét felölelő képalbum készül

A Selye János Egyetem Református Teológiai Karának történettudományi kutatóműhelye ezt a hiányt szeretné pótolni a tudománynépszerűsítő könyvvel, melynek egyik célja, hogy a következő nemzedék számára megmutassuk, milyen örökséget hagytak rájuk az őseik, s amelynek ápolása, mint mondta, nem holmi úri passzió, hanem kötelesség.

„A különböző gyűjteményekből az elmúlt hónapokban páratlanul gazdag fotóanyagot sikerült összegyűjteni. Itt szeretnék köszönetet mondani mindazoknak, akik hozzájárultak ehhez. A rendelkezésünkre álló képanyagból úgy válogattuk össze a könyv megjelentetésre szánt képeit, hogy azok ne csupán illusztrációként szolgáljanak az összefoglaló szövegekhez, hanem azokat kiegészítve az olvasó életszerű képet kapjon az elmúlt száz év történetéről” – tájékoztatott a készülő képalbumról Tömösközi Ferenc adjunktus, megjegyezvén, hogy a fényképek gyűjtése továbbra is folytatódik, amelyek a már meglévőkkel együtt alapját képeznek a további kiadványok szerkesztésére, vagy képkiállítások szervezésére, illetve egy olyan digitális képtár

létrehozására, ahol egy helyen megtalálható lenne egyházunk eddigi 100 évének képes története.

Roll-up kiállítás a száz év történéseiről

A száz év történéseit kívánja bemutatni a Lévai Református Egyházközség gyülekezeti termében elhelyezett - a mai kornak megfelelő - roll-up kiállítás, amelyről Czinke Zsolt bátorkeszi lelképásztor, a komáromi egyházmegyei lelkészi főjegyzője szólt.

Czinke Zsolt

Mint mondta, 19 roll-upon keresztül megismerkedhetünk a Szlovenszkói és Kárpátaljai Egyetemes Református Egyház kialakulásának előzményeivel, az új egyházkerületek megalakulásának körülményeivel, az akkori egyházvezetők személyével és küzdelmeivel, a 100 éve összeült lévai zsinat munkájával és alkotótagjaival. De betekintést nyerhetünk a két világháború közötti oktatási rendszerünkbe, elemi iskoláinkba, külön kiemelve az 1925-ben indult Losonci Theológiai Szemináriumot, majd az 1935-ben Komáromban létrejött Református Tanítóképző Intézetet. A belmisszió keretében megismerkedhetünk a kiskoszmályi, a beretkei, a marcelházai árvaházzal és a Timóteus Mozgalommal.

Egy roll-up erejéig számba vehetjük a két világháború közötti (nagyon gazdag) sajtótermékeinket. Olvashatunk az 1939-től működő Szervező Bizottság munkájáról és a Beneš-dekrétumok értelmében végrehajtott és egyházunkat is érintő kitelepítésekről. Bemutatásra kerül 1953-tól a rendszerváltásig Varga Imre, Horváth Zsigmond, majd Mikó Jenő püspökségének időszaka 1996-ig. A rendszerváltást követő évtizedekből betekintést nyerhetünk Erdélyi Géza, majd 2009-től Fazekas László püspökök szolgálataiba és 2021-től Géresi Róbert püspök első éveibe.

A kiállítás része egyházi oktatásunk jelene, bemutatva a bölcsődéket, óvodákat, alap- és középiskolákat. A belmisszió jelene keretében a Firesz, a börtönmisszió, a cigánymisszió és a diakónia szolgálatainak mozzanatai tárulnak elénk. Egy-egy roll-up keretében egyházunk jelenlegi sajtója is megjelenik a kiállított anyagban, A lelkészképzés keretében az 1950-es évektől a prágai teológia, az 1990-es évektől a CJTA, valamint a jelenlegi lelkészképzésünk helye, a közel 20 éves SJE RTK is helyet kapott.

A kiállítás Léván július elsejéig tekinthető meg.

Rákos Loránt és Ján Semjan

Centenárium nyilatkozat

Az emlékzsínatra elkészült egy centenáriumi nyilatkozat is, amelyet a Szlovákiai Református Keresztyén Egyház egyetemes lelkészi főjegyzői, Rákos Loránt és Ján Semjan olvasott fel magyar és szlovák nyelven.

Mi, a Szlovákiai Református Keresztyén Egyház Zsinatának képviselői és az egyház közösségében Isten kegyelméből Léván, a református templomban összegyűlt emlékezők hálaadással és történelmi visszatekintéssel üljük meg az 1923. június 17-én, Léván tartott alkotmányozó zsinat centenáriumát. Békességgel és egyetértéssel a szívünkben kívánjuk az elmúlt száz év Isten által ránk bízott örökségét képviselni. Az I. világháború után létrejött új államalakulatok határ-megállapításai során nemcsak a nemzetek életterét érintették a fennhatósági változások, hanem az Evangélium Szerint Reformált Magyarországi Keresztyén Egyház szervezeti egysége is felbomlott, és északi része az akkori csehszlovák állam határai közé került. Bár a politikai döntések sorozata sok embert sújtott és érintett érzékenyen mind nemzeti önazonosságában, mind emberi mivoltában, mind pedig történelmi meghatározottságában, egyházi térfélen nem nyomhatta el a nemzetek egymást elismerő és szerető együttélése iránti vágyat; és azt a kívánalmat sem, hogy Krisztusnak a bűntől való megváltására alapozott hitet továbbra is megőrizzük, és rá egyházat építsünk.

Andruska Csilla Reményik Sándor: A csonka test című versét adja elő

Ezért számunkra az 1923. évi lévai alkotmányozó zsinat az újraéledés, a hitélet folytatása és az egymással való közösség megalkotásának kinyilvánítása volt: élet-válasz egy mesterségesen serkentett elsorvasztásra.

Hisszük és valljuk, hogy a világban felforgatott helyzeteket csak a Krisztustól megtanult higgadtsággal, szeretet-közvetítéssel és az üdvösséget látó jövőképpel lehet át- és túlélni. Száz év eltelte azt igazolja, hogy ha csak az odafelvalókkal törődve (Kol 3,2) tekintünk egymásra, akkor nem csupán mindent kibírunk, hanem példát is tudunk mutatni a világnak a békesség, a segítségnyújtás és a testvériség tekintetében. Ezt az üzenetet képviseljük egységes erővel most is, amikor a szomszédságunkban egy jelenleg is dúló háború világméretű és emberi életet pusztító, kegyetlen hatásait kell megélnünk. Nemcsak együttérzés uralkodik most a bensőnkben, hanem ez ádáz helyzetet átélő tudat is, amivel imádságban visszük Isten elé a nyomorúságot szenvedő embertársainkat.

„Szeret az Úr, azért nincs még végünk, mert nem fogyott el irgalma...” (JerSir 3,22) Isten bizonyosan tudja, hogy miért van még rajtunk kegyelme és áldása. Nem vitatjuk el a történelemben rögzült vétkeinket – amiért őszintén bűnbánatot tartunk Isten és az emberek előtt –, mindezek mellett azonban reménykedünk abban, hogy ez az elmúlt száz év és részünkről az abban tanúsított örökségőrzés és ápolás az Úrnak tetszően történt, akinek kegyelmét, jóindulatát és szeretetét – megmaradásunk során – szüntelenül érezhettük.

Szeretnénk a különböző nemzetű és nemzetiségű híveinkkel továbbra is úgy együtt élni egyházunkban, hogy a szeretet s az örök és közös cél felé való haladás útján mindig egységben legyünk Istennel és egymással. Ebben az irányban maradva, ha Pál apostol intelmét megfontoljuk, akkor eljuthatunk a küzdés és kitartás végére, a Krisztus által megígért fenséges ország küszöbére: „végül, testvéreim, örüljete, állítsátok helyre a jó rendet magatok között, fogadjátok el az intést, jussatok egyetértésre, éljetekek békességben, akkor a szeretet és a békesség Istene veletek lesz.” (2Kor 13,11).

Pálóczi Czinke István-díj átadása

A Szlovákiai Református Keresztyén Egyház Zsinata az egyházi közösség és a református identitás megerősítéséért munkálkodó életetek elismerésére 2013-ban alapította meg az legmagasabb rangú elismerését, a Pálóczi-Czinke István-díjat.

A Zsinat azóta – a Zsinati Tanács előterjesztésére olyan hitvalló életeteket tüntetett ki a díjjal, akik egész életpályájukkal, tanúságtévő tetteikkel igazolták az egyházi közösségnek, hogy egyedül a Krisztust követő értékrend alapozhatja meg e világban a mindenki által szomjúhozott igazságot.

A rangos díjat első alkalommal Csémy Lajos professzor kapta meg, 2017-ben Erdélyi Géza nyugalmazott püspök és Harm Jan Boiten holland nyugalmazott református lelkipásztor részesült. Két évvel később a Budapesten, a Hold utcai német ajkú gyülekezetben szolgáló Balog Zoltán lelkipásztornak, miniszterelnöki biztosnak, /jelenleg a Dunamelléki Református Egyházkerület püspöke/ adták át a díjat.

2022-ben Berkesi Sándor, Kossuth- és Liszt Ferenc díjas karnagy, főiskolai docens részesült az elismerésben. A rangos elismerés idei évi odaítéléséről a tavasszal ülésező Zsinat döntött, s a kitüntetettek sorát gyarapítva a 2023. esztendőben a Pálóczi-Czinke István-díjat Grezsa István címzetes főorvosnak, nemzetmegtartó politikusnak ítélte oda.

A díjazottat Géresi Róbert püspök méltatta, aki elmondta, hogy egy olyan személyt köszönhet, aki az orvosi hivatásából fakadóan a gyógyítást választotta. A hivatása mellé még többet is vállalt, a közjóért állt szolgálatba, hogy az egész nemzetközösség gyógyulásáért és épüléséért tevékenykedhessen.

Szívemig hatol a reformátusok nagylelkűsége

„Szeretnénk elismerésben részesíteni, amiért egyházunk és magyarságunk felnevelésében oly hathatós segítséget nyújtott az óvodaprogram kezdeményezése és életre hívása által. Köszönjük, hogy azok közé a magyarok közé tartozik, akik messzebb látnak és láttatnak a határköveknél. S azt is, hogy küzdött azért, hogy az álomból valóság legyen. Munkatársaival mindenben segített bennünket, s az eredeti tervezett 8-10 intézményből a program végén huszonnégy lett. Fogadja el tőlünk hálánk, szeretetünk, megbecsülésünk és elismerésünk jelképeként a Pálóczi Czinke István-díjat” – mondta Géresi Róbert püspök, majd Fazekas László emeritus püspökkel, Porubán Ferenc főgondnokkal és Fekete Vince volt főgondnokkal együtt átadta a díjat Grezsa Istvánnak.

Porubán Ferenc, Géresi Róbert, Grezsa István, Fazekas László, Fekete Vince

A díj átvétele után úgy fogalmazott, szeretné megköszönni, hogy ezen a keserédes ünnepi zsinaton elismerésben részesítették. „Ahogyan a szószéki szolgálatban is elhangzott, keserű ez az ünnep, mert az elszakítatásból fakad, ugyanakkor jeles ünnep, azaz édes ünnep, mert évszázados élő bizonyítéka a hit és az önazonosság megőrzésének.”

Nem titkolta az sem, hogy megrendítő volt számára átvenni a díjat, amelynek két okkal magyarázott: „Az egyik, hogy szívemig hatol az a nagylelkűség, hogy a református egyház egy - pápistát - méltónak tart az elismerésre. A másik személyes. Az egész ünnepi istentisztelet alatt végig református édesanyámra gondoltam: ha itt ülne, milyen boldogan énekelné a zsoltárokat.”

Grezsa István

Majd egy Németh László gondolatot idézett: Egy rendszer sem tud önmagában egy népet megváltani, minden attól függ, hogy kik milyen ösztönökkel vezetik. Magyarázatként elmondta, hogy kezdetektől fogva ez az érzés volt benne, amikor a Felvidéken munkálkodtak. Úgy véli, az óvodaprogramot nem lehetett volna ilyen színvonalon végrehajtani, ha a lelkészekből és a gyülekezeti segítők közül hiányzik az az emberi minőség, amely nemcsak a jelenbe, de a jövőbe is mutat.

Végül sajnálatát fejezte ki, hogy száz év múlva nem ülhet itt, a lévai református templomban, hogy meghallgathassa mit végeztek ezzel a huszonkét óvodával és oktatási intézménnyel. Hogy ez a makacs hit kitartása, amely hitünket, anyanyelvünket és kultúránkat védi, akkor is jövőt tudjon mutatni”.

Balog Zoltán református püspöknek, a Generális Konvent ügyvezető lelkészi elnökének az emlékzsinati ülésre küldött levelét Kassai Gyula lelkipásztor olvasta fel.

A bátorság és a hűség megindító példája

Balog Zoltán református püspöknek, a Generális Konvent ügyvezető lelkészi elnökének az emlékzsinati ülésre küldött levelét Kassai Gyula lelkipásztor olvasta fel.

„Ünnep ez a mai nap, ha nem is örömnep. Arra az alkotmányozó zsinatra emlékezünk, amikor az elődök létrehozták a Trianon utáni felvidéki reformátusság törvényileg szabályozott egyházának fundamentumát” – összegezte bevezetőjében az emléknep lényegét Balog Zoltán, majd rámutatott arra, hogy bár az akkori államhatalom nem ismerte el a református zsinat határozatait, mégis olyan lelki-, szellemi- és morális alapot jelentett a lévai zsinat, ami az öntudatos reformátusság szimbólumává lett. Nem pusztán református egyháztörténeti, hanem magyar történelmi esemény, ami a bátorság és a hűség megindító példája az utókor számára.

Majd úgy fogalmazott, hogy itt, ahol a magyarok református egyháza képes volt utat törni magának, a megmaradáshoz szükséges az elkötelezett hűség. Mi, magyarországiak hálások vagyunk e példáért: a kitartásért, az elköteleződésért és azért a szenvedélyért, mellyel közösségünket, intézményeinket megtartják és gyarapítják. Hálások vagyunk, hogy együtt gondolhatunk egészként a magyar nemzetre, odafigyelve az egyesrészekre.

Végül Balog Zoltán református püspök levelében Isten áldását kívánta a felvidéki református egyházra és minden olyan közösségre, akik a mai, Krisztustól távolodó, sokszor zűrzavaros világban képesek megtalálni azt a keskeny ösvényt, amelyen járnunk érdemes.

Az emlékzsinat templomi része a 105. zsoltár és a Nemzeti imádság eléneklésével, valamint Géresi Róbert püspök áldásával fejeződött be. Kassai Gyula lévai lelkipásztor az emlékező zsinat végén megköszönte a lehetőséget, hogy 100 év elteltével mi lehetünk azok a tanúk, akik megemlékezhetünk egyházépítő elődeinkről ugyanott, ahol a hit és az élet folytatása mellett döntöttek egyházi közösségben.

Nyomokat is hagynunk kell magunk után

„Kivételes kegyelmi pillanat az, amikor egy – az időben mérve is – kerek évfordulót élhetünk meg. Ez kifejezésre juttatja nekünk nem csupán azt, hogy Isten történelmet alkotva is képes minket elkísérni utunkon, hanem azt is, hogy időközönként meg kell állnunk, és el kell gondolkodnunk a múlton – összevetve a jelenünkkel –, mert csak az annak eredményéből leszűrött bölcsességgel érdemes továbbhaladnunk az elkövetkezendők felé” - hangsúlyozta a templom melletti kertben Erdélyi Pál zsinati képviselő.

Majd arról beszélt, hogy időközben nyomokat is hagynunk kell magunk után, tudatosítva azt, jönnek majd utánunk is új építők, akik lábát arra felé fogja vinni az út, amerre mi tapostuk ki a számukra. ...ha méltatni fogják a mi utunkat arra, hogy azon haladjanak... Tegyük arról, hogy méltassák. Ezt csak Krisztus alapjára építkezve érhetjük el, ahogyan azt a száz évvel ezelőtti elődeink is megtették a mi számunkra.

„Egy időkapuszulába zárt nyomot és üzenetet kívánunk magunk után hagyni a soron következők számára, mely legyen intő vagy éppen okító tanulság majd nekik a mi XXI. századunkból. Az időkapuszulát azzal a jegyzőkönyvezett meghagyással helyezzük el e templom előtt, hogy annak felnyitására csak a 2123. június 17-én élők, hitvallók és emlékezők lesznek majd jogosultak. Addig pedig Isten adjon békességet, életderűt és az üdvösség felé vezető haladást a világra” – összegezte az időkapuszula lényegét Erdélyi Pál.

Majd ismertette az időkapuszula tartalmát, amely három részből áll: a Szlovákiai Református Keresztyén Egyház részéről a Zsinat által elfogadott emlényilatkozat eredetije, egy centenáriumi hitvalló imádság és a Krisztussal kötött szövetségünk kristályba véselt emlékjele;

a Barsi Református Egyházmegye részéről Mátyás Lajos nyugalmazott esperes által a Barsi Református Egyházmegye templomairól készült képeinek a fénykép-összeállítás, Barsi Református Egyházmegye címere és a Barsi Református Egyházmegye Közgyűlése alkotó tagjainak a listája került;

a Lévai Református Egyházközség részéről pedig egy gravírozott üveg a lévai egyházközség címerével és jelmondatával ellátva; egy nyilatkozat a Lévai Református Egyházközség és leányegyházközségei lelkészeinek, gondnokainak és presbitereinek aláírásával; valamint egy Léva 100 című, többoldalas képösszeállítás a lévai gyülekezet életéről.

Az időkapuszulát jelző fedőlapon a következő szöveg olvasható magyar és szlovák nyelven: >>A Szlovákiai Református Keresztyén Egyház az 1923. június 17-én, a lévai református templomban megtartott alkotmányozó zsinat századik évfordulóján ülésezett Zsinatának az emlékköve. „Újra felépítlek téged, és felépülsz...” (Jer 31,4a) Léva, 2023. június 17.<<

Az időkapuszulát Géresi Róbert püspök, Porubán Ferenc főgondnok, Révész Tibor esperes és Kassai Gyula lelkipásztor helyezte el.

Fordítsd a mi szívünket önmagad felé

Az időkapuszulába helyezték el Géresi Róbert püspöknek az emlékszínat alkalmából írt imádságát: **„Áldunk téged a megtartásért. Magasztalunk, amiért kegyelmedet, szeretetedet és jelenlétedet láthatjuk meg a történelmi visszatekintésben, hiszen Te vagy az, aki átfogod és irányítod mindenek alakulását. Így volt ez már az ősatyák korában, az apostolok, az első gyülekezetek, majd a reformátorok és hitvalló őseink idejében is. Még a nehézségeket és próbákat is a tied javára tudtad fordítani. Így köt össze és ível át a Te kegyelmed népeken, nemzeteken, kultúrákon és az emberek által alkotott határokon. Jézus Krisztus érdeméért gyermekeddé fogadsz minden hozzád térő bűnöst, Szentlelked és Igéd által munkálkodsz közöttük, és bekapcsolod őket országod építésébe.**

Köszönjük, hogy a teremtett világnak e kicsiny szegletében is így munkálkodtál és munkálkodsz miközöttünk is. Áldunk téged, hogy bármilyen helyzetben is volt itt a te néped, fél évezrede anyanyelvünkön volt elérhető és hallgatható Igéd, mely életeket változtatott meg és adott sokaknak reménységet. Így köszönjük most meg neked hitvalló elődeinket, akiknek élete példaként állhat előttünk. Áldunk téged, amiért e közösségbe bennünket személyesen is elhívtál, kegyelmedben részesítettél, és így reménységgel tekinthetünk a jövő felé.

Ugyanakkor bűnbánattal is állunk most előtted, amiért sokszor megfélekedünk jószágodról; a hitben való épülés helyett elsorvadunk; vagy épp a világi csábításoknak köszönhetően hátat fordítunk a megértett igazságnak. Fordítsd a mi szívünket önmagad felé, hogy egyedül Tebenned tudjunk bízni, szentelj meg mindannyiunkat! Légy velünk a jelenben, és vezess minket arra, hogy az üdvösségünket várjuk, mely Jézus Krisztusban adatott nekünk.

Légy családjainkkal, szeretteinkkel, református egyházunkkal, intézményeinkkel, népünkkel, és kérünk, a keresztyén hitet erősítsd ebben a világban. Küldj munkásokat az aratásba. Imádkozunk, hogy Te légy a betegek gyógyítója, a gyászolók vigasztalója, a gyermekek oltalmazója. Hozd el a békét ebbe a világba. Szentlelked ereje adjon növekedést

a hitben, reményben és szeretetben. Krisztusért, a mi Megváltónkért kérünk, hallgasd meg imádságunkat. Ámen.

Az emlékzsinaton tiszteletét tette többek között Molnár János főgondnok, a Magyarországi Református Egyház – mint az egyházunk területét egykoron származtató egyház – Zsinatának világi elnöke, Bogdán Szabolcs János püspök és Bara Lajos főgondnok a Királyhágómelléki Református Egyházkerületből, Juhász György, a Selye János Egyetem rektora, Balogh Csaba, Magyarország pozsonyi nagykövete és felesége dr. Hetey Ágota, Magyarország kassai főkonzulja és Grezsa István címzetes főorvos, nemzetmegtartó politikus.

Zsinati képviselők. *Fotó: Szarvas László,*

2023. június 17., szombat

Iski Ibolya beszámolója,

Forrás: <http://reformata.sk/mutat/7849/>

Reményik Sándor /Végvári/: A csonka test

Kezét-lábát a gyilkosok levágták

És otthagyták a vadon közepén,
S szóltak hozzá: nosza, munkára fel!
S szóltak gúnnyal: most járj, ha tudsz, legény!
És továbbálltak a sötét haramják.

És a keze-lába-nincs nyomorék
Ott vergődik a vadon közepén,
És kínjában a csillagokat nézi
Ínsége rettenes éjjelén, -
Míg egyszer csak megindul.

Megindul úgy, hogy nem kell neki láb,

Mint a kőszirt, mit a vihar meglökött,
A meredélyen úgy zuhan alább.
Útját jelzi a sok-sok omló rög,
S közeledtét a rebbent madarak:
Mert mint a végítélet dübörög.

Talán, mire a völgyfenékre ér,
Ezer szilánkra zúzza önmagát,
De azt is, aki szembejő vele,
És azt is, akit az útjában talált,
S akire sziklasúllyal rá fog esni,
Mert elindult a tagjait keresni!

Kolozsvár, 1920 május 20

A holland rendőrségnél betiltják a vallási szimbólumok viselését

A holland kormány úgy döntött, hogy megtiltja a rendfenntartó szervek egyenruhás alkalmazottainak a vallási szimbólumok viselését –

Dilan Yesilgöz-Zegerius igazságügyi és biztonságért felelős miniszter a holland médiának adott nyilatkozatában reményét fejezte ki, hogy az új öltözködési szabályzat a rendfenntartó erők soraiban véget vet az erről szóló társadalmi vitának.

Yesilgöz, a kormányzó konzervatív-liberális párt (VVD) politikusa azt is elmondta, hogy az intézkedés által a vallási semlegességet kívánja előmozdítani.

Véleménye szerint, az egyenruhás rendőrök az utcán a kormányt képviselik, így a vallási meggyőződés kifejezése nem helyénvaló, különösen olyan esetekben, amikor a rendőrségnek erőt kell alkalmaznia a rend fenntartása végett.

„Ez az intézkedés nem diszkriminatív. A rendőrség egy befogadó szervezet, és arra törekszik, hogy még inkább azzá váljon. Azonban a semlegesség nagyon fontos, mivel olyan emberekről van szó, akik az erőszak monopóliumával rendelkeznek” – fejtette ki. Hozzátette ugyanakkor, hogy a rendőrségen belüli egyéb, egyenruhát nem igénylő tisztségek betöltése esetében engedélyezik a vallási jelképek viselését.

Az igazságügyi miniszter már korábban is érvelt álláspontja mellett, azonban a holland emberi jogi tanács megbélyegzőnek nevezte a gyakorlatot. A testület 2017-ben azt is kimondta, hogy a rendőrség diszkriminált, amikor nem engedélyezte egy rotterdami alkalmazottnak, hogy egyenruhában fejkendőt viseljen.

Az Európai Unió Bírósága tavaly hozott határozatában kimondta: nem minősül közvetlen hátrányos megkülönböztetésnek az a munkahelyi szabályozás, amely tiltja mindenfajta politikai, filozófiai vagy vallási szimbólum látható viselését, ha azt általánosan alkalmazzák minden munkavállalóra.

Forrás: magyarnemzet.hu

Timothy Keller szívet-lelket gyönyörködtető szavai

Timothy James Keller, 1950 szeptember 23-án született, Allentownban, Pennsylvániában. Legjobban úgy

Kép 1 Forrás Timothy Keller, Facebook

ismeretes, mint a new yorki Redeemer Presbyterian Church (A Megváltóról elnevezett Presbiteriánus Egyházközség) lelkipásztora. Európai kontinensünkön főleg a népszerű "Reason for God" művével lett népszerű, amelynek a címét magyarra úgy fordították, hogy „Hit és Kétkedés”. Ez a könyv bestseller lett Amerikában, a tíz legjobban eladott könyv között szerepelt. Mára már 28.000 példányt adtak el Hollandiában, ami a Nederlands Dagblad szerint különlegesen sikeres egy teológiai könyv esetében.

Alapfokozati képzettségét a Bucknell University keretében, Lewisburgben (Amerika) szerezte meg és ebben az időszakban ismerkedett meg a InterVarsity Christian Fellowship nevezetű diákszövetséggel, ami nagy, megtérítő hatással volt rá. Tovább képezte magát teológiai szakon és elvégezve az „evangelical” Gordon-Conwell Theological Seminary-t Bostonban, illetve később a Presbiteriánus Westminster Theological Seminary-t, Philadelphiában, ahol 1981-ben doktorált.

Első lelkipásztori tapasztalatait Hopewell gyülekezetében, West Virginiában szerezte, ahol kilenc évig szolgált. 1989-ben felkérték, hogy egy egyházközséget alapítson New York városában, Manhattan kerületben. Itt megalapítója és lelkipásztora lett a Redeemer Presbyterian Churchnek, amely lényegesen fejlődött és bővült az évek során. A teológus D.A. Carson és Tim Keller

voltak az alapítói 2005ben a The Gospel Coalitionnek, ami valójában református és evangelical egyházközségek hálózata.

Feleségével, Kathyvel három fiúgyermeknek adtak életet (David, Michael és Jonathan), hét unokájuk van.

Számomra a „Hit és kétkedés” volt az első könyv, amit tőle olvastam 2014-ben holland nyelven („In alle redelijkheid”). Egyből megtetszett a közvetlen stílusa, az intelligens illusztrációi és a keresztyén hit melletti érvei. Azóta már majdnem minden könyvét elolvastam. A reggeleimet egy Tim Keller prédikációval szoktam kezdeni, főleg amikor munkába megyek. Zwolle és Apeldoorn között ingázom háromszor egy héten, ami általában háromnegyed órát vesz igénybe, s így az ő prédikációit hallgatom menet vagy jövet. Sokszor már alig várom a napnak ezt a részét, pedig olykor egy nyűg volt ez az út. Néha, ha lesújtva érzem magam, akkor is egy Tim Keller prédikációt keresek a telefonon, behunyom a szemem és elengedem magad, ez mindig nyugtató hatással van rám.

Tim Keller előszeretettel idézett C.S. Lewistől a Narnia írójától, akinek a keresztyén hitről szóló köteteiből csodálatos idézeteket tudott hallgatói és olvasói elé tárni. Lewis meggyőző érvekkel, logikusan adja elő a hit lényegét és szépségét.

J.R.R. Tolkienről, A gyűrűk ura írójától is gyakran idézett könyveiben, de prédikációiban is hivatkozik rá, illetve vigasztalást lelt a gondolataiban, például akkor, amikor először operáltak, pajzsmirigy rák diagnózisával 2002-ben. Szívesen hozta fel Martin Lloyd Jones, Jonathan Edwards és más lelkipásztorok életének példáját, tiszteletadóan igyekezett megadni a

gondolatmenetének forrásait. Páratlan ügyességgel szintetizálta a látszólag ellentmondó forrásokat, amelyekből érvei alátámasztásához merített.

Tim meggyőződéssel hirdette Isten igéjét és Jézusra összpontosító prédikációi. Méltatói gyakran kiemelték azt, ahogyan a módszeres üzenet igazán megváltoztatja az emberi szívet, ellentétben a moralizáló prédikációkkal, amelyek csak az emberi akarat erejével vetekedtek.

*„...az engesztelés lényege mindig az, hogy Jézus a helyettesítőnként viselkedik. Jézus harcol a hatalmak ellen, megfizeti az árát, viseli a száműzetést, meghozza az áldozatot, és viseli a büntetést helyettünk, igen, helyettünk. **Jézus minden megfogalmazható helyzetben** azt teszi értünk, amit mi magunk nem tudunk megtenni. Beteljesíti az üdvösséget; mi egyáltalán nem csinálunk semmit. Ezért Jézus helyettesítő áldozata mindennek a középpontjában áll. (Tim Keller: Center Church , p. 131)*

A 2001 szeptember 11-i terrortámadások egy keddi napon történtek, Tim pedig gyorsan újratervezte a vasárnapi prédikációját. A Jónásról szóló prédikáció-sorozat következő részét felfüggesztette és ehelyett Lázár feltámasztásáról beszélt, János evangéliuma 11. részének a 20-tól 53-ig terjedő verseiből. Mivel nagyon sokan érdeklődtek, s az emberek tömege 2.800-ról 5.400-lélekre ugrott aznap reggel, /John Starke tudósítása a ' New York's Post-9/11 Church Boom' című cikkében (TGC)/, ezért Tim Keller egy második istentiszteletet is gyorsan betervezett. Ezen a napon Tim nem próbált meg választ adni arra a kérdésre, hogy Isten vajon miért engedi, hogy ez a tragédia megtörténjen New Yorkban, hanem arra mutatott rá, hogy bár Jézus sírt Lázár halálának hallatán, mégsem volt tehetetlen és nem hagyta Mártát és Máriát reménytelenül, hanem meghallgatta a bánatukat. Arra a kérdésre, hogy Isten miért engedi, hogy szenvedjünk, vagy, hogy Istent zavarja ez egyáltalán, Keller őszintén bevallotta, hogy ő sem tudja igazán, de az, hogy Jézus maga is szenvedett, és képes volt Magát is szenvedésbe sodorni, az azt bizonyítja, hogy meg van a nyomatékos oka rá és törődik velünk, nincs távol tőlünk, hanem mellettünk áll.

Tim Keller saját tragédiájával és szenvedésével is szembenézett, hasnyálmirigy rákkal diagnosztizáltak 2020-ban, amit nehéz terápiás kezelések követtek. Tim Keller azonban még ebben az időben sem ült tétlenül. Lélekjelenletét mindvégig megtartotta. Sőt, szerinte ez egy értékben felülmúlhatatlan időszak is lett számára, mivel még közelebb került Istenhez, illetve Kathyval az oldalán, imádságban még gazdagabb életnek örvendhetek, teljesen Istenre bízva magukat. 2023 május 19-én, fia, Michael Keller, közölte a Timothy Facebook oldalán: „Timothy J. Keller, férj, apa, nagypapa, mentor, barát, lelkipásztor és tudós, ma reggel otthon elhunyt. Apa megvárta amíg kettesben maradtak anyával. Anya homlokon csókolta és ő kilehelte utolsó lehelletét. Bátorítást találunk a végső szavaiban, miszerint „Nincs semmi hátulütője annak, hogy én távozom, a legkevésbé sem. A viszontlátásra, Apa.”

Idézetek és gondolatok Tim Kellertől (saját fordítás angol nyelvről)

„Ha távol maradsz a kereszténységtől, mert a Biblia tanításának egy része sértő számodra, **ezzel** azt feltételezed, hogy ha van Isten, akkor nem lenne olyan nézete, amely zavarna téged. Van értelme ennek a gondolatmenetnek?”

„Ez az evangélium: Hogy mi annyira bűnösök és tökéletlenek vagyunk, hogy el sem tudjuk képzelni, de ugyanakkor annyira szeretve és teljesen elfogadva vagyunk Jézus Krisztus által, amennyire sohasem mertük elképzelni.”

„Ha Jézus feltámadt a halálból, akkor el kell fogadnod mindent, amit mondott, de ha nem támadt fel, akkor minek törődni bármivel is, amit mondott? A válasz nem azon múlik, hogy tetszik-e, amit tanított, hanem azon, hogy feltámadt e vagy sem.”

„Isten azt adja meg neked, amit akkor kértél volna, ha te is mindent tudnál, mint Ő.”

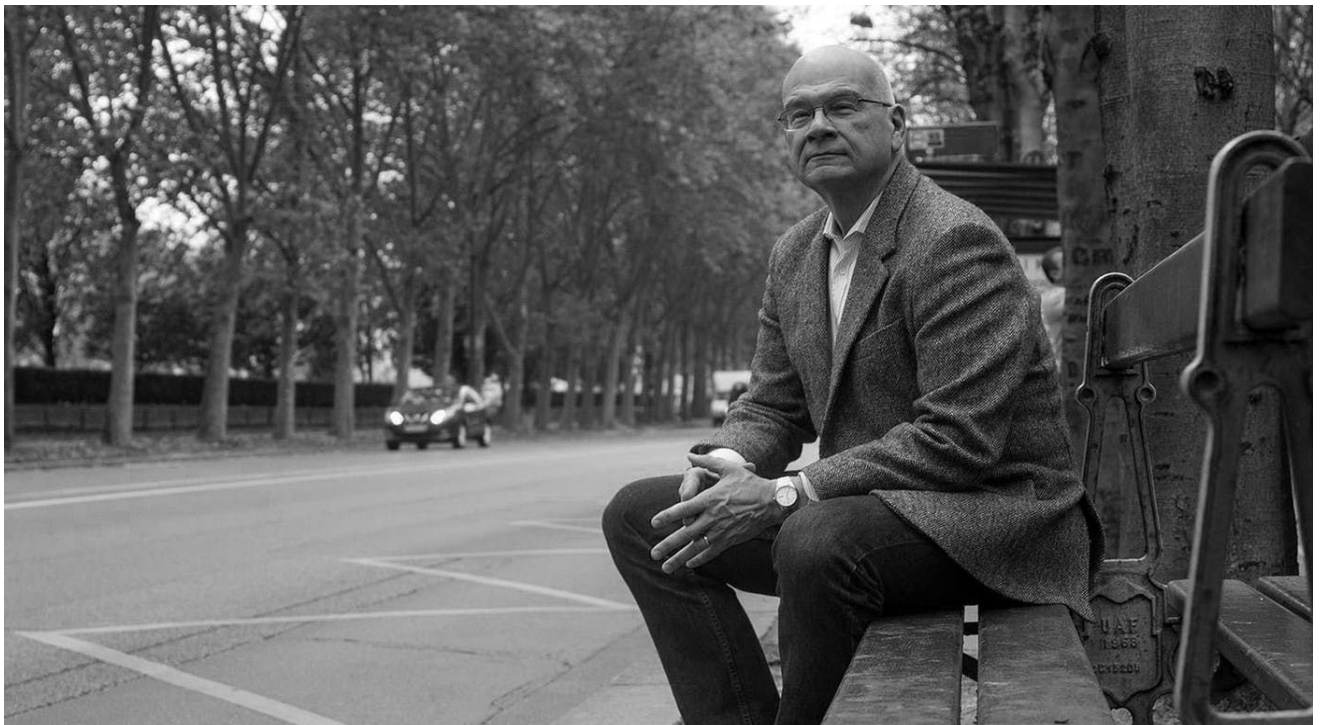
„Az a vallásos alapfeltevés, hogy ha jó életet élsz, akkor minden jól fog menni, helytelen, téves. Jézus volt a legigazságosabb ember, aki valaha élt, de az élete tele volt szegénységgel, elutasításokkal, igazságtalansággal és még kínzással is számolnia kellett.”

„Ha intoleráns vagy intoleráns emberekkel, akkor te is intoleráns vagy és ugyanazt teszed, mint amivel őket vádolod.”

"Az ima az egyetlen bejárat a valódi önismerethez. Ez a fő módja annak, hogy megtapasztaljuk a mély változást – a szerelmeink átrendezését. Az imádság által Isten oly sok elképzelhetetlen, nekünk szánt dolgot ad. Valóban, az ima biztonságossá teszi Isten számára, hogy megadja nekünk mindazt, amire a legjobban vágyunk. Ez az a mód, ahogyan megismerjük Istent, ahogyan végül Istenként kezeljük Istent. Az ima egyszerűen a kulcsa mindennek, amit meg kell tennünk és amivé kell lennünk.”

„George Herbert azt írja: „A halál korábban hóhér volt, de az evangélium csak kertésszé teszi.” A halál korábban össze tudott törni minket, de most a halál csak annyit tehet, hogy Isten talajába ültet minket, hogy valami rendkívülivé váljunk.”

Kép 2 Forrás: Pinterest, desiringGod.org

Magyar nyelvre fordított könyvei:

- Hit és kételkedés, 2012
- A tékozló Isten és két elveszett fia, 2013
- Az önmagunkról való megfélelkezés szabadsága, 2015
- Bálványaink, 2015
- Istennel a szenvedés kohójában, 2016
- A házasságról, 2018
- Gyülekezet a központban, 2019
- Születés, 2021
- Házasság, 2021
- Halál, 2021

Román nyelvre fordított könyvei]

- Argument pentru Dumnezeu (Credinta intro epoca a scepticismului), 2013
- Libertatea uitarii de sine, 2014
- Dumnezeul Risipitor (Recuperarea esentei crestinismului), 2016
- Sensul Casniciei (Cum Sa faci fata aspectelor complexe ale relatiei conjugale cu intelegiunea lui Dumnezeu), 2016
- Profetul Risipitor (Iona si taina indurarii lui Dumnezeu), 2022
- Predicarea (Comunicarea Credintei intro epoca a scepticismului), 2022
- Orice Fapta Buna (Munca ta si Lucrarea lui Dumnezeu), 2023

Rostás Kriszta Tímea

Bibliográfia

1. Hansen, C. (2023) Timothy Keller, His Spiritual and Intellectual Formation. Zondervan. Available at: <https://www.perlego.com/book/3540526/timothy-keller-his-spiritual-and-intellectual-formation-pdf> (Accessed: 29 May 2023).
2. In Memoriam Tim Keller, de prediker die zonder successformule te werk ging, pagina 6 Nederlands Dagblad, Zaterdag 20 mei 2023
3. Keller, T. (2018) Timothy Keller: The Reason for God, Making Sense of God and The Prodigal God. [edition unavailable]. John Murray Press. Available at: <https://www.perlego.com/book/3279859/timothy-keller-the-reason-for-god-making-sense-of-god-and-the-prodigal-god-pdf> (Accessed: 26 May 2023).
4. Keller, T. (2018) Timothy Keller: Generous Justice, The Meaning of Marriage, Every Good Endeavour, Preaching. [edition unavailable]. John Murray Press. Available at: <https://www.perlego.com/book/3279818/timothy-keller-generous-justice-the-meaning-of-marriage-every-good-endeavour-preaching-pdf> (Accessed: 2 June 2023).

5. Keller, T. (2012) *Center Church*. [edition unavailable]. Zondervan. Available at: <https://www.perlego.com/book/559666/center-church-pdf> (Accessed: 9 June 2023).
6. Starke, New York's Post-9/11 Church Boom', [New York's Post-9/11 Church Boom \(thegospelcoalition.org\)](http://thegospelcoalition.org)
7. TGC weboldal, [20 Quotes from Tim Keller's New Book on Prayer \(thegospelcoalition.org\)](http://thegospelcoalition.org)
8. TGC weboldal, <https://www.thegospelcoalition.org/article/20-quotes-tim-kellers-new-short-book-death/>)
9. Timothy Keller, Facebook és Twitter közösségi média oldalai. *Képek forrása: 3-3 The Gospel Coalition*

EGYHÁZI HÍREK

Református és katolikus istentiszteletek

ÉVFORDULÓ

Rotterdami Magyar Református Gyülekezet

Istentisztelet

"A gyülekezet építését keressétek, hogy gyarapodjatok."
1Kor. 14:12

**Megünnepeljük a gyülekezet
fennállásának 5. évfordulóját**

**2023. július 2.
vasárnap, 15 óra**

Gebouw De Heuvel
egyházi épületben

**Grotekerkplein 5
ROTTERDAM**

Szolgál:
Van Bolhuis-Szabó Emőke
református lelkész

Gyermekistentisztelet is lesz!

Július 2-án a rotterdami istentisztelet keretében megünnepeljük a gyülekezet fennállásának 5. évfordulóját.

2018. június 3-án tartottuk az első istentiszteletet. Kezdetben Paál Károly és Van Bolhuis-Szabó Emőke lelkészek felváltva szolgáltak.

Az egyházszerzői munkát néhai Dr. Tóth Miklós és Csanády Ágnes lelkészek látták el. Azóta 2020. januárjától Emőke lelkésztestvérünk szolgál minden istentiszteleten és pásztorolja a híveket.--- Szeretettel várunk mindnyájukat! Adjunk hálát közösen a gyülekezetért!

Csanády Ágnes

REFORMÁTUSOK NAPTÁRA 2023. JÚLIUS - AUGUSZTUS

Hága – Amszterdam – Rotterdam – Zwolle – Vianen

**“A bölcsesség kezdete az Úrnak félelme.
A józan eszűek mind eszerint élnek.”**

(Zsoltár 111:10)

<p>JÚLIUS 1, SZOMBAT, 9:30 óra IFJÚSÁGI BIBLIAÓRA (9:30 órától) BESZÉLGETÉSEK, IMAKÖZÖSSÉG SZÜLŐKNEK (10:15 – 13:00 óráig) HÁGA (DEN HAAG) A Hágai Magyar Óvoda és Iskola tanítási napjain. 2e Braamstraat 6, Den Haag / Hága Info (hitoktatás): Van Bolhuis-Szabó Emőke Info (iskola): Csanády Ágnes</p>	<p>JÚLIUS 6, CSÜTÖRTÖK, 20 óra BIBLIAÓRA felnőtteknek - ONLINE A bibliórát Van Bolhuis-Szabó Emőke lelkész tartja.</p>			
<p>JÚLIUS 2, VASÁRNAP, 15 óra ISTENTISZTELET - ROTTERDAM ÉVFORDULÓ: 5 ÉVES A GYŰLEKEZET Cím: 'Gebouw De Heuvel' épület kápolnája Grotekerkplein 5, 3011 GC Rotterdam Szolgáló lelkész: Van Bolhuis-Szabó Emőke Gyermekistentisztelet lesz.</p>	<p>JÚLIUS 9, VASÁRNAP, 13 óra ISTENTISZTELET – AMSZTERDAM Cím: Herman Gorterstraat 31, Amszterdam Szolgáló lelkész: Paál Károly Gyermekistentiszteletet tart: Paál Ildikó Kántor: Somogyi Angéla</p>			
<p>JÚLIUS 9, VASÁRNAP, 14 óra ISTENTISZTELET – ZWOLLE Cím: Lutherse Kerk, Koestraat 2-4, Zwolle Szolgáló lelkész: Kelemen A. Csongor Szervező lelkész: Dr. Hermán M. János Gyermekistentisztelet lesz.</p>				
<p>AUGUSZTUSBAN Zwolle és Hága városában lesz istentisztelet. A részletekről időben értesítjük a híveket.</p>				
<p>AUGUSZTUS 13, VASÁRNAP, 14 óra ISTENTISZTELET – ZWOLLE Cím: Lutherse Kerk, Koestraat 2-4, Zwolle Szervező lelkész: Dr. Hermán M. János</p>	<p>AUGUSZTUS 27, VASÁRNAP, 13 óra ÖKUMENIKUS ISTENTISZTELET - HÁGA Cím: Szent Család templom - Heilige Familiekerk Kamperfoelieplein 29, Hága / Den Haag Utána közös ebéd, majd előadás keretében megemlékezés Szent István királyunkról. Cím: 2e Braamstraat 6, Den Haag / Hága (a templom melletti művelődési ház)</p>			
<p>KAPCSOLAT A LELKÉSZEKKEL:</p>				
<p>HÁGA Csanády Ágnes Telefon: 06-57023397. csanady@federatio.org Facebook: Hágai Magyar Református Gyülekezet</p>	<p>AMSZTERDAM Paál Károly Telefon: 06-13170606. paal.karoly@gmail.com Facebook: Amszterdami Magyar Református Istentisztelet</p>	<p>ROTTERDAM Van Bolhuis - Szabó Emőke Telefon: 078-6824873. emokeneszemely@vtxmail.ch Facebook: Rotterdami Magyar Református Istentisztelet</p>	<p>ZWOLLE Dr. Hermán M. János Telefon: 0031-38-4233247. jhermann@gmail.com Facebook: Zwollei Magyar Református Istentiszteletek</p>	<p>VIANEN Sólyom Uzonka Telefon: 06-19986225. s.uzonka@gmail.com Facebook: Vianeni Magyar Református Istentiszteletek</p>

Kedves eindhoveni és Eindhoven környéki Magyar Katolikusok!

Szeretettel hívunk és várunk a **július 1-én, szombaton** 16.00 órai kezdettel tartandó szentmisére, melyet Szócs Csaba atya fog celebrálni a Szent Joris templomban, Sint Jorislaan 51, 5614 AA Eindhoven.

A szentmise után AGAPE (szeretetvendégség) lesz, melyen mindenkit szívesen látunk!

Kérdés esetén itt a Facebook-on, messengeren valamint a hagai.magyar.katolikusok@gmail.com e-mail címen vagyok elérhető. - **Üdvözlettel: Tápai Katalin**

Szeretettel hívunk és várunk mindenkit 2023. július 2-án, vasárnap 13.00 órakor kezdődő szentmisére a hágai Onbevekt Hart van Maria templomban (Marlotkerk). melyet Szócs Csaba atya fog celebrálni.

A szertartás után AGAPE-t (szeretetvendégség) tartunk, melyre a finomságokat többnyire magunk készítjük. Ezúton is járuljunk minél többen hozzá, hogy összejövetelünk minél ünnepélyesebb legyen!

Cím: Onbevekt Hart van Mariakerk, Bloklandenplein 15, 2594 CK Den Haag. A templom megközelíthető a hágai Centraal Station-tól a 43-as és 44-es távolsági buszokkal Leiden irányába. Az autóbusról a Hofzichtlaan megállónál kell leszállni. Szintén a Centraaltól közelíthető meg a 6-os villamossal, vagy pedig a 24-es helyi járattal. Gépkocsival a parkolás ingyenes. **Szívélyes üdvözlettel: Tápai Katalin**

Péter és Pál hagyományai a Székelyföldön

Az apostolok mostanra felszaggatták a búza tövét Az apostolok mostanra felszaggatták a búza tövét

„Péter és Pál (tudjuk) nyárban/Összeférnek a naptárban” – olvasható Arany János közismert versében, amiből egyesek arra következtetnek, hogy édesapjuk szegény ember lehetett, ha kettőjüknek csak egy névnapot tudott kieszközölni. Pedig szegénységről itt szó sem lehet, hiszen „Péter-Pálra búza érik, eljutottunk új kenyérig”, azaz ez a nap jelentette az aratási időszak kezdetét. Az apostolok mostanra felszaggatták a búza tövét, az tovább már nem nő, csak érik.

A két szent apostol névünnepe azért esik egy napra, mert a keresztény egyház szerint egyszerre végezték ki őket 64-ben vagy talán 67-ben, miután semmiféle üldöztetés, sanyargatás nem tántorította el őket hitüktől; de az aratás kezdetének megünneplése sokkal régebbi. Ekkor – főleg az Alföldön – illet beleállni a búzába, és ha az időjárás nem kedvezett hozzá, akkor azt mondták, „Péter-Pál lova mérgesen nyerít végig a mezőkön”. Ezért aztán a jó időnek is külön rigmust szenteltek: „Szent Pál ha derús, meleg, adj hálát az Istennek.” A magasabban fekvő vagy ridegebb vidékeken, például Vadasdon azonban túl korainak tartották ekkor elkezdni az aratást, míg más helyeken, így Háromszéken is Sarlós Boldogasszony napjára időzítették. A székelyek nagyon közel érezték magukhoz az apostolfejedelmet és a népek apostolát, amit a nekik felajánlott megannyi templom jelez (többek között a csíksomlyói). Régen munkatilalmi ünnepként élték meg ezt a napot misével, ebédkor húsvéttal, süteménnyel. Néhol kirakóvásárt is tartottak, tartanak, mint például Csíkmadarason, ahol a tiszteletük 1742-ig nyúlik vissza: a helyi egyházközösség ekkor vált külön a karcfalvitól. A székelyvasságiak Pál-Pétörnek nevezték, és már akkor megülték, amikor se önálló egyházuk, se papjuk, se templomuk nem volt. „...helyben hagyó tudomásul veszem azt, hogy a vassági hívek helységük és alakuló egyházuk égi védőivé Szent Péter és Pál apostolokat jelölték ki, s a védő apostolok ünnepének nagyobb külső fénnel való megünneplését készséggel engedélyezem.” Majláth Gusztáv Károly erdélyi püspök, 1901. január 26-án.

A sütés-főzés mellett az asszonyok is igyekeztek eljutni a templomba, az oroszhegyi vendégekkel egyetemben, akik többnyire már előző este megérkeztek vagy aznap hajnalban indultak útnak. Ilyenkor a család távolra elszakad tagjai is hazatértek, búcsúfiában kalácsot kaptak. A XX. század végén a jobbára autókkal utazó városi rokonok legtöbbször a templom közelébe érkeztek. Ott leállították az autót, és elmentek a nagymisére. Mise után a templom előtt találkoztak vassági rokonaikkal, ismerőseikkel, akik ebédre invitálták őket. Ha járható utakról távol lakott a vassági rokon, és dagadó sár borította a szekérutakat, akkor az autó egész nap a központban maradt. A

vendégek gyalog közlekedtek varsági rokonaikkal együtt a templom és a fölkeresett tanyaház között – írja a falu népének vallási hagyományait feldolgozó Bárbth János.

Mivel nem maradt idő az összes tanyai rokont felkeresni, a varsági búcsú június 30-án is folytatódott – ezt kicsi Pál-Pétörnek nevezték. Akinek a meglátogatása erre a napra sem fért bele, az általában a következő évre maradt, „mert délután már hazafelé kellett venni az irányt, hogy Küküllőbe leereszkedve úttalan utakon estig hazaszekerezhessen Oroszhegyre.” A búza mellett az eperre is érdemes figyelni ilyenkor, mert a hagyomány szerint ezen a napon legízletesebb. Néhol azt tartották, a fokhagymát legjobb ezen a napon felszedni, míg a Sóvidéken ekkor kezdődik a szénacsinálás. És amit még ajánlani tudunk, azok a Szent Péterrel kapcsolatos történetek, a belőlük levonható tanulságok ugyanis megannyi kényszerű, szorult helyzetből segíthetnek kibúvót nyerni.

Homoródszentpál is a népek apostola után kapta a nevét. Gyimesbükkben a templombúcsút már június 25-én, vasárnap megtartották. A csíksomlyói plébániatemplomban június 29-én 12.30-kor kezdődik a szentmise (szónok: Vass Nimród plébános), Székelyvarságon és Gyergyócsomafalván 12 órakor, Pálpatakán 13 órakor. Július 1-jén, szombaton 12 órától a Maros megyei Ehedben (szónok: Timár József szovátai segédlelkész) és Homoródszentpálon (szónok: Major Sándor kápolnásfalusi plébános) lesz a búcsús szentmise. Brassóban a Szent Péter és Pál-templom búcsúját június 29-én tartják: a román nyelvű szentmise 17, a magyar nyelvű 19 órakor kezdődik. Az említetteken kívül Székelyföldön a következő helységeken szenteltek templomot vagy kápolnát Szent Péter és Szent Pál apostolok tiszteletére: Csíksomlyó, Csíkmadaras, Gyimesközéplak (Jávárdi-hegy), Gyergyószentmiklós (Gyergyódomokos), Ikafalva, Kurtapatak, Magyarpéterlaka, Maroshévíz, Orotva, Kápolnásfalu, Székelyudvarhely (Ferencs templom

A Szent Péter és Pál Plébániatemplom Csíksomlyón. Fotó: Veres Nándor

Forrás: Székelyhon.ro

Nyári magyar nyelvű protestáns istentiszteletek Hollandiában

Zwolle: július 9 és augusztus 13. Szolgál nt. Hermán Mostert Rebeka

Hága: augusztus 27-én ökuménikus istentisztelet, Újkenyér alkalmával. Szolgál nt. Sólyom Uzonka Lilla.

